

Na osnovu člana 71. stav 2. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS”, br. 88/17, 27/18 – dr. zakon, 10/19, 6/20, 129/21 i 92/23) i člana 17. stav 4. i člana 24. Zakona o Vladi („Službeni glasnik PC”, br. 55/05, 71/05 – ispravka, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – US, 72/12, 7/14 – US, 44/14 i 30/18 – dr. zakon),

Ministar prosvete donosi

PRAVILNIK

o ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu

"Službeni glasnik RS", broj 109 od 6. decembra 2023.

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet pravilnika

Član 1.

Ovim pravilnikom uređuje se poseban program osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu, način vođenja evidencije i izdavanje javnih isprava, posebni uslovi za nastavnike i koordinate, obezbeđivanje i način isplate sredstava za plate nastavnika i koordinatora, organizacija obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu u slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja, vanrednog stanja ili drugih vanrednih okolnosti, kao i druga pitanja od značaja za ostvarivanje obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu.

II. ORGANIZACIJA OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA

Način ostvarivanja obrazovno-vaspitnog rada

Član 2.

Osnovno obrazovanje i vaspitanje po posebnom programu osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu na srpskom jeziku izvodi se za učenike srpskog porekla, koji privremeno ili trajno žive u inostranstvu, a koji su se izjasnili za ovaj vid nastave.

Obrazovno-vaspitni rad, po pravilu, ostvaruje se neposredno u prostoru koji je određen za realizaciju obrazovno-vaspitnog rada.

Izuzetno, obrazovno-vaspitni rad može da se organizuje putem nastave na daljinu u realnom vremenu, na predlog koordinatora, uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Nastava na daljinu može da se organizuje u slučaju kada:

- 1) učenik zbog udaljenosti ili nepristupačnosti mesta stanovanja ne može prisustvovati neposrednom izvođenju nastave;
- 2) zbog udaljenosti ne može da se obezbedi odlazak nastavnika na mesto izvođenja nastave;

- 3) za nastavu na srpskom jeziku nije prijavljen propisan broj učenika, u skladu sa ovim pravilnikom;
- 4) učenik zbog zdravstvenih razloga ne može prisustvovati neposrednom izvođenju nastave;
- 5) ne postoji adekvatan prostor za realizaciju neposrednog obrazovno-vaspitnog rada, te se nastava na daljinu može se organizovati privremeno, do obezbeđivanja prostorija za izvođenje neposredne nastave;
- 6) u drugim slučajevima, na predlog koordinatora, uz saglasnost Ministarstva.

Član 3.

Poseban program osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu realizuje se u skladu sa planom i programom nastave i učenja za svaki predmet, a u zavisnosti od realnih mogućnosti organizacije nastave, kao i njene usklađenosti sa redovnom nastavom u stranoj državi.

Nastava se izvodi u grupama za:

- mlađi uzrast učenika (prvi, drugi i treći razred);
- srednji uzrast učenika (četvrti, peti i šesti razred);
- stariji uzrast učenika (sedmi i osmi razred).

Izuzetno, nastava može da se izvodi i u grupi koja obuhvata učenike dva ili više uzrasta, uz saglasnost koordinatora.

Uzrasnim grupama mogu da se priključe i učenici mlađi od šest i po godina, i to u grupu za mlađi uzrast učenika, kao i učenici stariji od 15 godina, a mlađi od 18 godina u grupu za stariji uzrast učenika.

Za učenike koji su stariji od 15, a mlađi od 18 godina, koji nisu pohađali tokom prethodnog školovanja nastavu na srpskom jeziku, ili su imali prekid u pohađanju obrazovno-vaspitnog rada na srpskom jeziku u inostranstvu, nastavnik priprema i vrši prethodnu proveru znanja srpskog jezika.

Ukoliko se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje u grupi koju čine učenici više uzrasta, broj učenika u grupi je 15.

Ukoliko se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje u grupi koju čine učenici istog uzrasta, broj učenika u grupi je 20.

Izuzetno, broj učenika u grupi koja ostvaruje obrazovno-vaspitni rad neposredno, odnosno putem nastave na daljinu može da bude manji, odnosno veći uz saglasnost koordinatora, s tim da broj učenika u grupi iz stava 6. ovog člana ne može da bude veći od 20, a iz stava 7. ovog člana od 25.

Ovaj vid obrazovno-vaspitnog rada ostvaruje se, po pravilu, posle redovnih časova učenika, zavisno od obaveza učenika u sistemu redovnog obrazovanja u

stranoj državi, a izuzetno i u okviru dnevnog rasporeda časova redovne nastave učenika.

Roditelj, odnosno drugi zakonski zastupnik (u daljem tekstu: roditelj) učenika na kraju tekuće školske godine prijavljuju nadležnom diplomatsko-konzularnom predstavništvu učenike za pohađanje nastave po posebnom programu osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu na srpskom jeziku i potpisuju izjavu kojom se obavezuju da će njihovo dete redovno pohađati nastavu u narednoj školskoj godini.

Nastava se organizuje, po pravilu, u obrazovno-vaspitnim ustanovama strane države ili u prostoru koji odredi administrativni organ strane države u čijoj je nadležnosti obavezno obrazovanje učenika.

Ukoliko ne postoji mogućnost iz stava 11. ovog člana nastava može biti organizovana i u prostorijama Srpske pravoslavne crkve, klubova ili drugih udruženja naših građana u inostranstvu ili u prostorijama diplomatsko-konzularnog predstavništva.

Nedeljni fond časova osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu iznosi četiri školska časa po grupi, i to: tri časa za ostvarivanje nastave i jedan čas za realizaciju slobodnih aktivnosti.

Časovi nastave se organizuju u bloku, u skladu sa programom.

Slobodne aktivnosti realizuju se jednom nedeljno, jedan čas. Slobodne aktivnosti mogu da se realizuju u bloku, odnosno kumulativno više časova, u skladu sa programom nastave i učenja i planom rada nastavnika.

Poseban program osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu

Član 4.

Poseban program osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu sadrži plan i program nastave i učenja, iz sledećih predmeta:

- 1) Srpski jezik;
- 2) Moja otadžbina Srbija;
- 3) Osnovi kulture srpskog naroda.

Poseban program osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu odštampan je uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Ocenjivanje učenika

Član 5.

Učenik se ocenjuje iz predmeta propisanih posebnim programom osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu i iz vladanja.

Uspeh učenika iz predmeta propisanih posebnim programom osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu iskazuje se brojčanim ocenama, osim za učenike prvog razreda, čije se ocene iskazuju opisno.

Za učenike prvog razreda opisne ocene iz predmeta propisanih posebnim programom osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu jesu: veoma uspešan i uspešan.

Brojčane ocene učenika u ostalim razredima iz predmeta propisanih posebnim programom osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu čine ocene: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3) i dovoljan (2).

Zaključna ocena iz predmeta propisanih posebnim programom osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu na kraju prvog i drugog polugodišta utvrđuje se na osnovu svih opisnih, odnosno brojčanih ocena u toku obrazovno-vaspitnog rada, uz sagledavanje razvoja, napredovanja i angažovanja učenika.

Vladanje se ocenjuje na kraju prvog i drugog polugodišta opisnom ocenom i to: primerno, vrlo dobro, dobro i zadovoljavajuće.

Udžbenici

Član 6.

U ostvarivanju ciljeva i ishoda posebnog programa osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu koriste se udžbenici i nastavna sredstva, koji su rešenjem ministra odobreni za upotrebu u inostranstvu. U ostvarivanju ciljeva i ishoda posebnog programa osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu mogu se koristiti i udžbenici koji su rešenjem ministra odobreni za upotrebu u Republici Srbiji.

Listu udžbenika i nastavnih sredstava iz stava 1. ovog člana, koji će se koristiti, na predlog nastavnika, Ministarstvu dostavlja koordinator, najkasnije do 30. septembra tekuće školske godine, odnosno 30 dana nakon početka tekuće školske godine.

U ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada nastavnik u svom radu koristi didaktičko-metodička sredstva za učenike pripremljena i odobrena od strane Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.

Takođe, nastavnik koristi didaktičko-metodičku literaturu koja doprinosi unapređivanju rada u ovoj oblasti, a koja je između ostalog, pripremljena i odobrena od strane Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, a koji je nadležan za pripremu planova i programa nastave i učenja.

Savet roditelja

Član 7.

Savet roditelja je savetodavno telo koje daje mišljenja i predloge za organizaciju, ostvarivanje i unapređivanje nastave; stara se o obezbeđivanju uslova za bezbednost učenika; daje saglasnost za korišćenje sredstava roditelja,

sarađuje sa udruženjima srpskih građana u inostranstvu i drugim organizacijama od značaja za izvođenje nastave.

Savet roditelja bira se za svaku školsku godinu na prvom roditeljskom sastanku, a čine ga po jedan predstavnik roditelja svake grupe, na nivou grada gde se izvodi nastava. Savet roditelja bira predsednika saveta roditelja, zamenika predsednika i zapisničara.

Izuzetno, ako ne postoje mogućnosti za izbor saveta roditelja na nivou grada, savet roditelja može biti izabran i u okviru svake grupe učenika.

Član 8.

Obrazovno-vaspitni rad u inostranstvu, može da organizuje i realizuje:

- 1) nastavnik koji je zasnovao radni odnos na neodređeno vreme u ustanovi obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji i koji ima odgovarajuće obrazovanje u skladu sa pravilnikom kojim se uređuje stepen i vrsta obrazovanja nastavnika za izvođenje nastave i drugih oblika obrazovno-vaspitnog rada u osnovnoj školi (u daljem tekstu: redovni nastavnik);
- 2) nastavnik koji ima regulisano boravište u zemlji prijema, i koji ima odgovarajuće obrazovanje u skladu sa pravilnikom kojim se propisuje stepen i vrsta obrazovanja nastavnika za izvođenje nastave i drugih oblika obrazovno-vaspitnog rada u osnovnoj školi (u daljem tekstu: honorarni nastavnik).

III. IZBOR NASTAVNIKA

Izbor redovnih nastavnika

Član 9.

Obrazovno-vaspitni rad u inostranstvu izvodi redovni nastavnik kojeg ministar nadležan za poslove obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: ministar) rešenjem upućuje na rad u inostranstvo.

Ministarstvo objavljuje konkurs za redovne nastavnike u javnom glasilu i na zvaničnoj internet stranici Ministarstva i o tome obaveštava nadležna diplomatsko-konzularna predstavništva Republike Srbije u inostranstvu.

Konkurs za redovne nastavnike i koordinate objavljuje se, po pravilu, do 15. aprila tekuće godine radi angažovanja za narednu školsku godinu.

Komisiju za izbor redovnih nastavnika koji se upućuju u inostranstvo radi ostvarivanja obrazovno-vaspitnog rada (u daljem tekstu: komisija) imenuje ministar.

Komisija sprovodi postupak prijema i obrade konkursne dokumentacije i obavlja intervju sa kandidatima.

Komisija dostavlja ministru predlog kandidata koji ispunjavaju uslove za upućivanje na rad u inostranstvo, sa obrazloženjem.

Izuzetno, komisija može da predloži ministru da u inostranstvo uputi i kandidata koji ne ispunjava sve uslove, najduže na period od jedne školske godine.

Redovni nastavnik se rešenjem ministra upućuje na rad u inostranstvo na period od godinu dana, uz mogućnost produženja, a najduže na period od četiri godine.

Izuzetno, u slučaju ratne opasnosti, ratnog stanja, vanrednog stanja ili drugih vanrednih okolnosti lice iz stava 1. ovog člana može da bude upućeno i na period duži od četiri godine, radi osiguravanja kontinuiteta obrazovno-vaspitnog rada.

Odluku o produženju rada nastavnika u inostranstvu za narednu školsku godinu, ministar donosi po pravilu, do kraja marta tekuće godine, po pribavljenom mišljenju koordinatora.

Rešenje ministra o upućivanju nastavnika na rad u inostranstvo, odnosno o produženju rada, dostavlja se nadležnom diplomatsko-konzularnom predstavništvu, ustanovi u kojoj lice ima zasnovan radni odnos i nastavniku upućenom u inostranstvo.

Uslovi za redovnog nastavnika

Član 10.

Na rad u inostranstvo radi izvođenja nastave, u svojstvu redovnog nastavnika, može se uputiti lice koje je u radnom odnosu na neodređeno vreme u školi u Republici Srbiji, a koje:

- poseduje dozvolu za rad – licencu;
- ima najmanje pet godina radnog iskustva u oblasti osnovnog obrazovanja i vaspitanja;
- poseduje uverenja i potvrde kojima dokazuje stalno stručno usavršavanje u oblasti obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa pravilnikom kojim se propisuje stručno usavršavanje;
- poseduje osnovno znanje za rad na računaru;
- zna jezik strane države u koju se upućuje ili drugi svetski jezik, na nivou B1 Zajedničkog evropskog okvira;
- izuzetno, ukoliko je to u zemlji prijema uslov za boravak i rad, i međunarodno priznatu ispravu kojom se dokazuje znanje odgovarajućeg stranog jezika najmanje na nivou B1 Zajedničkog evropskog okvira;
- ispunjava uslove propisane zakonom i pravilnikom kojim se propisuje stepen i vrsta obrazovanja nastavnika i stručnog saradnika u osnovnoj školi za ostvarivanje nastave iz odgovarajućih predmeta, i to za:
 - nastavnika razredne nastave i
 - nastavnika srpskog jezika i književnosti.

Izuzetno, ukoliko se na konkurs ne prijavi dovoljan broj lica koja ispunjavaju uslove u pogledu stepena i vrste obrazovanja, na rad u inostranstvo može se uputiti i lice koje ispunjava uslove u pogledu stepena i vrste obrazovanja za nastavnika stranog jezika i književnosti.

Izbor honorarnih nastavnika

Član 11.

Ministarstvo angažuje honorarnog nastavnika na osnovu konkursa ili na predlog nadležnog diplomatsko-konzularnog predstavništva.

Ministarstvo objavljuje konkurs za honorarne nastavnike na zvaničnoj internet stranici Ministarstva i o tome obaveštava nadležna diplomatsko-konzularna predstavništva Republike Srbije u inostranstvu.

Konkurs za honorarne nastavnike, po pravilu, objavljuje se do 10. maja tekuće godine radi angažovanja za narednu školsku godinu.

Kandidati koji žele da realizuju obrazovno-vaspitni rad na srpskom jeziku u inostranstvu u statusu honorarnih nastavnika, u skladu sa konkursom, dostavljaju odgovarajuću prijavu i dokumentaciju nadležnom diplomatsko-konzularnom predstavništvu na kojem imaju boravište.

Nadležna diplomatsko-konzularna predstavništva u inostranstvu dostavljaju Ministarstvu podnete prijave kandidata zajedno sa priloženom dokumentacijom, u roku od 15 dana od dana završetka konkursa.

Stručna komisija koju imenuje ministar predlaže ministru kandidate koji će u narednoj školskoj godini biti angažovani u svojstvu honorarnih nastavnika.

U skladu sa stavom 1. ovog člana, honorarni nastavnik može biti angažovan i na osnovu obrazloženog predloga nadležnog diplomatsko-konzularnog predstavništva.

Ministar rešenjem angažuje honorarnog nastavnika na rad u inostranstvo na period od godinu dana, sa mogućnošću produženja.

Odluku o produženju rada honorarnog nastavnika u inostranstvu, za narednu školsku godinu, ministar donosi po pribavljenom mišljenju koordinatora, po pravilu, do 31. maja kalendarske godine u kojoj nastavniku prestaje angažovanje u inostranstvu.

Ministarstvo o izabranim kandidatima obaveštava nadležno diplomatsko-konzularno predstavništvo i koordinatora.

Uslovi za honorarnog nastavnika

Član 12.

Radi izvođenja nastave u inostranstvu, u svojstvu honorarnog nastavnika, može biti angažovano lice koje:

- ima mesto boravka u stranoj državi u kojoj se izvodi obrazovno-vaspitni rad;

- poseduje osnovno znanje za rad na računaru;
- zna jezik strane države u kojoj se angažuje, na nivou B1 Zajedničkog evropskog okvira;
- ispunjava uslove propisane zakonom i pravilnikom kojim se uređuje stepen i vrsta obrazovanja nastavnika i stručnog saradnika u osnovnoj školi za ostvarivanje nastave iz odgovarajućih predmeta, i to za:
 - nastavnika razredne nastave;
 - nastavnika srpskog jezika i književnosti;
 - nastavnika stranog jezika i književnosti.

Izuzetno, ukoliko na određenom području postoji potreba za angažovanjem nastavnika, a ne postoji kandidat sa odgovarajućim obrazovanjem iz stava 1. ovog člana, ministar može angažovati u svojstvu honorarnog nastavnika i lice koje ne ispunjava sve navedene uslove, ukoliko ispunjava uslove za nastavnika u skladu sa pravilnikom kojim se propisuje stepen i vrsta obrazovanja nastavnika i stručnih saradnika za izvođenje nastave i drugih oblika obrazovno-vaspitnog rada u osnovnoj školi.

Lice iz stava 2. ovog člana može biti angažovano najduže do kraja te školske godine.

Upućivanje redovnog nastavnika na rad u inostranstvo

Član 13.

Redovni nastavnik, upućen rešenjem ministra na rad u inostranstvo, zaključuje sa Ministarstvom ugovor o uređivanju međusobnih prava i obaveza, u skladu sa zakonom.

Ugovorom iz stava 1. ovog člana uređuju se prava redovnog nastavnika, a naročito: plata, uključujući i pripadajuće poreze i doprinose; naknada za vreme privremene sprečenosti za rad – bolovanje; plaćeno i neplaćeno odsustvo i druga prava, u skladu sa zakonom i međunarodnim konvencijama.

Ugovorom iz stava 1. ovog člana uređuju se obaveze redovnog nastavnika, a naročito da: na dostojanstven način predstavlja svoju državu; poštuje zakone, običaje i kodekse ponašanja države u koju je upućen; priprema sopstveni globalni i operativni plan rada koji dostavlja rukovodiocu aktiva i koordinatorskom; obavlja pripreme za ostvarivanje nastave i redovno ostvaruje nastavu u skladu sa propisanim planom i programom nastave i učenja; organizuje slobodne aktivnosti; redovno vodi evidenciju o održanim časovima i slobodnim aktivnostima; redovno prisustvuje sastancima stručnih aktiva i drugim stručnim sastancima, koje organizuje rukovodilac aktiva i koordinatorski; dostavi izveštaj koordinatorskom o radu u prethodnom mesecu; sarađuje sa roditeljima, organizuje roditeljske sastanke i uredno vodi zapisnik o održanim sastancima; izvršava finansijske i druge obaveze prema stranoj državi u kojoj ostvaruje obrazovno-

vaspitni rad; doprinosi razvoju nastave na srpskom jeziku u inostranstvu i jačanju veza zemlje matice i dijaspore, kao i druge poslove po nalogu koordinatora, odnosno ministra.

Ministarstvo može, u skladu sa finansijskim mogućnostima, redovnom nastavniku koji se prvi put upućuje na rad u inostranstvo da isplati akontaciju u visini jedne mesečne plate.

Angažovanje nastavnika

Član 14.

Nastavnik može biti angažovan ukoliko ima najmanje četiri časa nedeljno i ukoliko su obezbeđen prostor, oprema i nastavna sredstva.

Ukoliko se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje putem nastave na daljinu, nastavnik može biti angažovan i za manji broj časova nedeljno i ukoliko je obezbeđena odgovarajuća informaciono-komunikaciona oprema.

Nastavnik koji izvodi nastavu u stranoj državi, sa nedeljnim fondom od 24 školska časa rada sa učenicima, ima punu normu časova. Rad sa učenicima podrazumeva organizaciju i realizaciju nastave i slobodnih aktivnosti.

Obaveze nastavnika

Član 15.

Nastavnik je obavezan da obrazovno-vaspitni rad na srpskom jeziku u inostranstvu realizuje u skladu sa posebnim programom osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu.

Nastavnik je obavezan da u skladu sa ovim pravilnikom:

- organizuje i realizuje obrazovno-vaspitni rad;
- priprema sopstveni globalni i operativni plan rada, izveštaj o radu koji dostavlja rukovodiocu aktiva i koordinatoru, a koji naročito sadrži podatke o broju održanih časova nastave i broju održanih časova slobodnih aktivnosti i njihovom načinu realizacije;
- ostvaruje fond časova nastave i slobodnih aktivnosti;
- ocenjuje učenike;
- koristi odobrene udžbenike;
- vodi evidencije obrazovno-vaspitnog rada;
- izdaje javne isprave;
- sarađuje sa savetom roditelja;
- sarađuje sa diplomatsko-konzularnim predstavništvom Republike Srbije i drugim institucijama i organizacijama od značaja za unapređivanje kvaliteta nastave na srpskom jeziku u inostranstvu;

- dostavlja prijave učenika za narednu školsku godinu, koordinatoru i diplomatsko-konzularnom predstavništvu, najkasnije do kraja juna tekuće školske godine;
- na početku školske godine, najkasnije do 30. septembra, dostavlja koordinatoru raspored održavanja nastave, podatke o broju učenika i grupa, spisak učenika i ostale podatke od značaja za ostvarivanje saradnje sa školom, odnosno drugim institucijama i organizacijama gde se ostvaruje nastava;
- dostavlja mesečni izveštaj rukovodiocu aktiva i koordinatoru, kao i da pravovremeno informiše koordinatora o odstupanju u realizaciji obrazovno-vaspitnog rada;
- bez odlaganja, odmah po nastupanju promene u pogledu statusa radnog odnosa u ustanovi obrazovanja i vaspitanja, odnosno statusa boravišta u zemlji prijema obavesti koordinatora i ministarstvo, o nastupanju promene koja je od značaja za angažovanje;
- pohađa program stručnog usavršavanja od javnog interesa namenjen nastavnicima koji ostvaruju obrazovno-vaspitni rad na srpskom jeziku u inostranstvu koji organizuje Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja i ministarstvo;
- ispunjava i druge obaveze propisane ovim pravilnikom.

Rukovodilac aktiva

Član 16.

Rukovodilac aktiva bira se u zemlji prijema u kojoj se ne nalazi sedište koordinatora.

Na prvoj sednici nastavničkog veća, koje čine svi redovni i honorarni nastavnici za koje je nadležan jedan koordinatorski centar, bira se rukovodilac aktiva, uz prethodno pribavljeno mišljenje koordinatora.

Rukovodilac aktiva bira se, po pravilu, iz reda redovnih nastavnika, a može da bude izabran i iz reda honorarnih nastavnika, ukoliko su u zemlji prijema angažovani samo honorarni nastavnici.

IV. KOORDINATOR

Član 17.

Koordinator je lice koje organizuje i prati izvođenje celokupnog obrazovno-vaspitnog rada na srpskom jeziku u inostranstvu.

Lice iz stava 1. ovog člana, osim organizacije i praćenja obrazovno-vaspitnog rada na srpskom jeziku u inostranstvu, može i da izvodi nastavu u svojstvu nastavnika sa nedeljnim fondom od 12 časova, u skladu sa rešenjem ministra.

Koordinator može biti angažovan i za organizaciju i praćenje obrazovno-vaspitnog rada na srpskom jeziku u inostranstvu za jednu ili više zemalja, u skladu sa rešenjem ministra.

Ministar upućuje koordinatora na rad u inostranstvo rešenjem, na period od godinu dana, sa mogućnošću produženja, najduže do četiri godine.

Izuzetno, licu iz stava 1. ovog člana, period angažovanja može da bude produžen, a najduže još dve godine, ako se na taj način osigurava kontinuitet obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu.

Izuzetno, poslove koordinatora, na osnovu odluke ministra, može obavljati i lice koje je u prethodnom periodu bilo angažovano u svojstvu redovnog, odnosno honorarnog nastavnika, na period od godinu dana, sa mogućnošću produženja, a najduže do četiri godine, ako se na taj način osigurava kontinuitet obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu.

Rešenje ministra o upućivanju lica na rad u inostranstvo, na poslovima koordinatora, odnosno o produženju rada, dostavlja se nadležnom diplomatsko-konzularnom predstavništvu, ustanovi u kojoj lice ima zasnovan radni odnos, kao i koordinatoru.

Poslovi i izbor koordinatora

Član 18.

Koordinator je obavezan i da:

- vodi evidenciju učenika po grupama, odnosno po mestu organizovanja;
- ostvaruje uvid u obrazovno-vaspitni rad;
- potpisuje mesečnu obračunsku listu za angažovane nastavnike;
- radi analizu podataka i na osnovu rezultata predlaže mere za unapređivanje rada;
- redovno informiše Ministarstvo i nadležno diplomatsko-konzularno predstavništvo o realizaciji i aktivnostima obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu;
- samostalno, odnosno u saradnji sa rukovodiocem aktiva, organizuje i vodi nastavničko veće;
- sarađuje sa obrazovnim i drugim institucijama zemlje domaćina;
- sarađuje sa Ministarstvom i diplomatsko-konzularnim predstavništvima;
- dostavlja Ministarstvu raspored održavanja nastave, spiskove učenika, potvrde o korišćenju prostora u kojima se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad u inostranstvu, kao i Kalendar obrazovno-vaspitnog rada za zemlje za koje je zadužen;

– ostvaruje neposredan uvid u rad nastavnika za koje je zadužen, prisustvom na času u učionici ili putem drugih informaciono-komunikacionih tehnologija, najmanje jednom u kvalifikacionom periodu, odnosno polugodišnje, o čemu sačinjava izveštaj koji dostavlja Ministarstvu;

– obavlja druge poslove po nalogu ministra.

Poslove koordinatora obavlja lice koje je u radnom odnosu na neodređeno vreme na poslovima obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji, a koje:

– poseduje dozvolu za rad – licencu;

– ima najmanje deset godina radnog iskustva u oblasti obrazovanja i vaspitanja, od toga osam godina u obrazovno-vaspitnoj ustanovi (školi);

– poseduje kompetencije za praćenje i vrednovanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada;

– poseduje iskustvo na poslovima stručno-pedagoškog, odnosno instruktivno-pedagoškog nadzora;

– poseduje uverenja i potvrde kojima dokazuje stalno stručno usavršavanje u oblasti obrazovanja i vaspitanja;

– zna jedan svetski jezik, na nivou B1 Zajedničkog evropskog okvira;

– izuzetno, ukoliko je to u zemlji prijema uslov za boravak i rad, poseduje uverenja i potvrde kojima dokazuje znanje odgovarajućeg stranog jezika međunarodno priznatih institucija, najmanje na nivou B1 Zajedničkog evropskog okvira;

– poseduje osnovno znanje za rad na računaru;

– izuzetno, ukoliko je to u zemlji prijema uslov za boravak i rad, i međunarodno priznatu ispravu kojom se dokazuje znanje odgovarajućeg stranog jezika najmanje na nivou B1 Zajedničkog evropskog okvira.

– ispunjava uslove propisane zakonom i pravilnikom kojim se propisuje stepen i vrsta obrazovanja nastavnika i stručnog saradnika u osnovnoj školi za ostvarivanje nastave iz odgovarajućih predmeta u skladu sa ovim pravilnikom.

Otvaranje novih i ukidanje postojećih grupa učenika

Član 19.

Nove grupe učenika formiraju se na zahtev roditelja, ako postoji dovoljan broj učenika i nastavnika i ako su obezbeđeni prostor, oprema i nastavna sredstva za izvođenje nastave.

Zahtev roditelja za formiranje novih grupa učenika, sa mišljenjem nadležnog diplomatsko-konzularnog predstavništva, dostavlja se Ministarstvu nakon održanog roditeljskog sastanka i prikupljenih izjava roditelja da će njihovo dete redovno pohađati nastavu, najkasnije do 1. novembra za tekuću školsku godinu.

Ministarstvo odobrava otvaranje nove grupe ako postoji:

- najmanje 20 prijava;
- stručno zastupljena nastava;
- prostor za izvođenje nastave;
- saglasnost roditelja da učestvuju u finansiranju obrazovanja na srpskom jeziku u inostranstvu tokom prve školske godine.

Izuzetno, ministarstvo može da odobri otvaranje nove grupe i za manje od 20, ali ne manje od 15 učenika, ukoliko je u zemlji prijema već organizovan obrazovno-vaspitni rad u skladu sa ovim pravilnikom.

Sredstva koja se obezbeđuju učešćem roditelja uplaćuju se na račun diplomatsko-konzularnog predstavništva i namenjena su za obezbeđivanje višeg pedagoškog standarda u izvođenju nastave u inostranstvu, i to za:

- troškove iznajmljivanja učionice;
- nabavku udžbenika i didaktičkog materijala;
- pomoć u organizaciji nastave, priredaba, proslava i drugih vannastavnih aktivnosti;
- učešće u finansiranju putnih troškova učenika u zemlju maticu i opremanje prostora za izvođenje nastave;
- troškove putovanja nastavnika od mesta stanovanja do mesta održavanja nastave, u iznosu cene vozne karte drugog razreda.

Ako se u grupi tokom školske godine smanji broj učenika na polovinu, nastava se održava dva puta mesečno do kraja školske godine. Ako grupa ima manje od polovine propisanog broja učenika i ako u roku od šest meseci od otvaranja novih grupa nije formirana grupa u skladu sa ovim pravilnikom, učenici se raspoređuju u najbliže grupe ili se za njih organizuje nastava na daljinu.

Grupa se ukida ukoliko ne postoji mogućnost organizovanja neposrednog rada ili nastave na daljinu.

V. EVIDENCIJE

Način vođenja evidencije obrazovno-vaspitnog rada

Član 20.

Evidencije o ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu vodi nastavnik upućen na rad u inostranstvo.

Obrasci evidencije su matična knjiga za učenike koji pohađaju nastavu posebnog programa osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu (u daljem tekstu: matična knjiga) i dnevnik obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu (u daljem tekstu: dnevnik rada).

Matična knjiga vodi se na Obrascu broj 1, u obliku spoljnog tabaka i unutrašnjeg lista veličine 21 x 29,5 cm i štampa se na 100-gramskoj hartiji. Unutrašnji list poseban je za svakog učenika i popunjava se od upisa u prvi do završetka osmog razreda.

Matična knjiga je trajni dokument i čuva se u skladu sa zakonom.

Dnevnik rada vodi se na Obrascu broj 2, u obliku je knjige sa tvrdim koricama, teget boje, veličine 21 x 29,5 cm i štampa se na 80-gramskoj hartiji.

Nastavnik, odnosno rukovodilac aktiva, blagovremeno preuzima dnevnik rada na početku školske godine.

Nastavnik je zadužen za čuvanje dnevnika rada i vođenja evidencije o ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada u toku školske godine. Po isteku školske godine, dnevnici rada predaju se diplomatsko-konzularnom predstavništvu na čuvanje, u skladu sa zakonom.

Obrasci evidencija iz st. 3. i 5. ovog člana, odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Izdavanje javnih isprava

Član 21.

Javne isprave izdaju se na osnovu evidencije o ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu, i to su: đačka knjižica i uverenje o završenom posebnom programu osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu (u daljem tekstu: uverenje).

Đačka knjižica izdaje se učeniku prilikom upisa. Đačka knjižica sadrži podatke o ostvarenom uspehu učenika iz predmeta iz člana 3. ovog pravilnika i iz vladanja.

Đačku knjižicu, prilikom upisa i u toku školovanja, potpisuju nastavnik i ovlašćeno lice diplomatsko-konzularnog predstavništva, a overava se pečatom diplomatsko-konzularnog predstavništva.

Ako učenik izgubi đačku knjižicu, nastavnik to upisuje u matičnu knjigu, u rubrici: „napomena”, a učeniku se izdaje duplikat đačke knjižice.

Đačka knjižica vodi se na Obrascu broj 3, u obliku je knjige, čvrstih korica, teget boje, veličine 10 x 14 cm i štampa se na 80-gramskoj hartiji, u pozadini teksta sa grbom Republike Srbije na svakoj desnoj stranici.

Uverenje vodi se na Obrascu broj 4, u obliku je lista, veličine 21 x 29,5 cm i štampa se na 120-gramskoj hartiji, na svetlo plavoj podlozi, u pozadini teksta sa grbom Republike Srbije.

Uverenje se izdaje nakon završetka osmog razreda po posebnom programu osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu. Uverenje potpisuju nastavnik i ovlašćeno lice diplomatsko-konzularnog predstavništva, a overava se pečatom diplomatsko-konzularnog predstavništva.

Obrasci javnih isprava iz st. 5. i 6. ovog člana, odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

VI. FINANSIRANJE OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA U INOSTRANSTVU

Član 22.

U budžetu Republike Srbije obezbeđuju se sredstva za finansiranje plate i troškova nastavnika i koordinatora u skladu sa zakonom.

Ministarstvo isplaćuje sredstva iz stava 1. ovog člana nastavniku i koordinatoru preko nadležnog diplomatsko-konzularnog predstavništva, na osnovu rešenja ministra o upućivanju u inostranstvo i mesečne obračunske liste.

Izuzetno, sredstva iz stava 1. ovog člana mogu da biti obezbeđena iz drugog izvora, uz saglasnost Ministarstva, u skladu sa zakonom.

Mesečnu obračunsku listu nastavnika potpisuje koordinator.

Plata se isplaćuje u valuti države u kojoj nastavnik ostvaruje obrazovno-vaspitni rad.

U budžetu Republike Srbije obezbeđuju se i sredstva za troškove za izvođenje nastave, i to: za nabavku javnih isprava i obrazaca za vođenje propisane evidencije; stručno usavršavanje i organizovanje uzajamnih poseta učenika iz zemlje matice i dijaspore u okviru projekata Ministarstva.

Izuzetno, nastavniku i koordinatoru mogu da se isplate sredstva za troškove prevoza radi dostavljanja javnih isprava i evidencija nadležnom diplomatsko-konzularnom predstavništvu, troškove prevoza radi prisustvovanja nastavničkim većima ili drugim organizovanim sastancima u visini vozne karte drugog razreda, u skladu sa sredstvima opredeljenim budžetom.

Isplata troškova redovnog nastavnika i koordinatora

Član 23.

Redovnom nastavniku pripada pravo na putne troškove za odlazak u stranu državu i povratak u Republiku Srbiju, u visini vozne karte drugog razreda, kao i pravo na troškove telefona na mesečnom nivou, i to:

- u državama članicama Evropske unije do 40,00 EUR;
- u Švajcarskoj Konfederaciji do 40,00 CHF mesečno;
- Velikoj Britaniji do 40,00 GBP;

U skladu sa stavom 1. ovog člana redovnom nastavniku pripada pravo na troškove telefona i u drugim zemljama u kojima se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad na srpskom jeziku, a koje nisu navedene i to na mesečnom nivou u visini od 40,00 EUR u protivvrednosti zvanične valute zemlje prijema.

Redovnom nastavniku pripada pravo na putne troškove i to: u državama članicama Evropske unije 200,00 EUR mesečno, u Švajcarskoj Konfederaciji 300,00 CHF mesečno, odnosno Velikoj Britaniji do 300,00 GBP.

U skladu sa stavom 3. ovog člana redovnom nastavniku pripada pravo na putne troškove i u drugim zemljama u kojima se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad na srpskom jeziku, a koje nisu navedene i to na mesečnom nivou u visini od 200,00 EUR, u protivvrednosti zvanične valute zemlje prijema.

Ukoliko su, zbog razuđenosti nastavnih grupa, realni putni troškovi redovnog nastavnika veći od sredstava utvrđenih u st. 3. i 4. ovog člana, redovni nastavnik može podneti zahtev koordinatoru za obračun uvećanih putnih troškova. Uz zahtev, nastavnik prilaže dokaze u visini odgovarajuće vozne karte drugog razreda.

Koordinatoru upućenom na rad u inostranstvo pripada pravo na putne troškove u visini putnih troškova nastavnika u stranoj državi u kojoj ostvaruje obrazovno-vaspitni rad, uvećane za 50 posto, odnosno za 80 posto ako je koordinator zadužen za više od dve strane države, kao i pravo na troškove telefona u iznosu do 100 EUR mesečno.

Isplata zarada redovnog nastavnika i koordinatora

Član 24.

Visina plate redovnog nastavnika određuje se prema broju učenika sa kojima se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad.

Plata nastavnika za ostvaren pun fond časova, za šest grupa, odnosno 90 učenika iznosi u:

- državi članici Evropske unije 1.900 EUR;
- Kraljevini Norveškoj, Kraljevini Danskoj i Velikom Vojvodstvu Luksemburg 2100 EUR;
- u Švajcarskoj Konfederaciji 3.800 CHF;
- Velikoj Britaniji 3.800 GBP;
- u Sjedinjenim Američkim Državama 2250 USA.

U skladu sa stavom 2. ovog člana redovnom nastavniku u drugim zemljama u kojima se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad na srpskom jeziku, a koje nisu navedene, plata na mesečnom nivou iznosi 1900,00 EUR u protivvrednosti zvanične valute zemlje prijema.

Ukoliko redovni nastavnik ima u prvoj godini angažovanja, u prva tri meseca, manji broj učenika od 90 ostvaruje pravo na osnovnu platu.

Ukoliko nastavnik ima manji broj učenika od 90, za broj koji nedostaje do punog fonda, nakon isteka vremena iz stava 4. ovog člana, plata mu se smanjuje za 21 EUR, odnosno 32CHF/ GBP, po učeniku.

Ukoliko nastavnik koji ostvaruje pun fond časova, a realizuje nastavu sa više od 90 učenika, dobija naknadu za svakog učenika preko propisanog broja, u državi članici Evropske unije u visini od 12 EUR, u Švajcarskoj Konfederaciji i Velikoj Britaniji u visini od 20 CHF/GBP, s tim da broj učenika za koji se plaća naknada preko propisanog broja može da bude najviše do 120 upisanih učenika.

U skladu sa stavom 6. ovog člana ukoliko nastavnik ostvaruje pun fond časova u drugim zemljama, koje nisu navedene i ukoliko realizuje nastavu sa više od 90 učenika, dobija naknadu za svakog učenika preko propisanog broja u visini od 12 EUR u protivvrednosti zvanične valute zemlje prijema.

Lice angažovano na poslovima koordinatora ima pravo na platu nastavnika koji ostvaruje pun fond časova u zemlji u kojoj je angažovan, uvećanu za 20 posto, odnosno za 30 posto posao, ako je zadužen za više od dve strane države. Visina plate koordinatora je fiksna.

Isplata troškova i zarada honorarnog nastavnika

Član 25.

Honorarnom nastavniku pripada pravo na nadoknadu lokalnih putnih troškova do visine vozne karte drugog razreda, kao i pravo na troškove telefona, i to: u državama članicama Evropske unije u visini od 40 EUR i državama koje nisu članice Evropske unije u kojima evro nije zvanična valuta, u visini do 30 EUR u protivvrednosti zvanične valute zemlje prijema, u Švajcarskoj Konfederaciji i Velikoj Britaniji u visini do 40 CHF/GBP.

U skladu sa stavom 1. ovog člana honorarnom nastavniku pripada pravo na putne troškove i u drugim zemljama u kojima se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad na srpskom jeziku, a koje nisu navedene i to na mesečnom nivou u visini od 40 EUR u protivvrednosti zvanične valute zemlje prijema.

Putni troškovi, kao i telefonski troškovi isplaćuju se na osnovu priloženih računa.

Visina zarade honorarnog nastavnika određuje se srazmerno broju održanih časova nastave, slobodnih aktivnosti i upisanih učenika sa kojima se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad.

Honorarni nastavnik ostvaruje zaradu po održanom času u iznosu od 30 EUR, osim u:

- u Kraljevini Norveškoj, Kraljevini Danskoj i u Velikom Vojvodstvu Luksemburg – 33,00 EUR;
- u Švajcarskoj Konfederaciji – 33,00 CHF;
- u Velikoj Britaniji – 33,00 GBP;
- u Sjedinjenim Američkim Državama – 40,00 USD.

U skladu sa st. 4. i 5. ovog člana honorarni nastavnik u drugim zemljama u kojima se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad na srpskom jeziku, a koje nisu

navedene ostvaruje pravo na zaradu po održanom času u iznosu od 30 EUR u protivvrednosti zvanične valute zemlje prijema.

Zarada honorarnog nastavnika isplaćuje se za period efektivnog rada u toku školske godine.

Član 26.

Rukovodilac aktiva ostvaruje pravo na zaradu i naknade kao i redovni nastavnik, odnosno honorarni nastavnik.

Rukovodilac aktiva ostvaruje pravo na uvećanje mesečnog primanja za 75 EUR, u protivvrednosti zvanične valute zemlje prijema.

Isplata zaključne plate i početak primanja plate nastavnika i koordinatora u obrazovno-vaspitnoj instituciji u Republici Srbiji

Član 27.

Redovnom nastavniku, odnosno koordinatoru, angažovanje prestaje zaključno sa istekom meseca u kojem se završava kalendarska školska godina za koju je angažovan, odnosno do 31. avgusta.

Redovan nastavnik, odnosno koordinator ostvaruje pravo na godišnji odmor u skladu sa utvrđenim brojem dana od strane matične škole. Broj dana godišnjeg odmora na zahtev Ministarstva dostavlja matična škola, po pravilu u prvoj godini angažovanja nastavnika. Dane godišnjeg odmora redovan nastavnik, odnosno koordinator koristi nakon završetka nastavne godine u zemlji prijema. Ukoliko je broj dana godišnjeg odmora na koji redovan nastavnik, odnosno koordinator ostvaruje pravo veći od broja dana raspusta u zemlji prijema, godišnji odmor koristi i tokom školske godine za koju je angažovan, i to za vreme školskog raspusta zemlje prijema.

Dane godišnjeg odmora redovnom nastavniku odobrava koordinator, na osnovu pisanog zahteva, a u skladu sa Kalendarom obrazovno-vaspitnog rada zemlje prijema.

Dane godišnjeg odmora koordinatoru odobrava Ministarstvo, na osnovu pisanog zahteva, a u skladu sa Kalendarom obrazovno-vaspitnog rada zemlje prijema.

Redovni nastavnik, odnosno koordinator ne ostvaruje pravo na korišćenje godišnjeg odmora u matičnoj školi nakon završetka angažovanja, odnosno posle 31. avgusta.

Redovni nastavnik, odnosno koordinator, platu za naredni mesec prima u matičnoj obrazovno-vaspitnoj ustanovi, u dinarskom iznosu i u visini redovne plate u toj ustanovi.

Zaključna plata nastavnika za poslednji mesec angažovanja isplaćuje se nakon završenih svih obaveza za tekuću školsku godinu, kao i obaveza koje se odnose na početak naredne školske godine, o čemu obaveštava nadležnog koordinatora i diplomatsko-konzularno predstavništvo.

Prestanak rada nastavnika i koordinatora

Član 28.

Nastavniku, odnosno koordinatoru, može da prestane rad u inostranstvu, na lični zahtev, pre isteka vremena na koje je upućen ako podnese pismeni zahtev ministru preko diplomatsko-konzularnog predstavništva, najmanje tri meseca pre vremena prestanka rada.

Nastavniku, odnosno koordinatoru, koji ne izvršava obaveze iz ugovora o međusobnim pravima i obavezama prestaje rad u inostranstvu pre isteka vremena na koji je upućen, rešenjem ministra.

Nastavniku, odnosno koordinatoru, koji ostvaruje rad u inostranstvu, prestaje rad istekom perioda na koji je upućen rešenjem ministra.

Po prestanku rada u inostranstvu, lica koja su bila angažovana (nastavnik, odnosno koordinator) dužna su da dostave Ministarstvu i koordinatoru, odnosno Ministarstvu sve informacije u vezi sa organizacijom i ostvarivanjem obrazovno-vaspitnog rada, a naročito: podatke o broju grupa, broju učenika, mestu i vremenu održavanja nastave i podatke od značaja za ostvarivanje saradnje sa školom, odnosno drugim institucijama i organizacijama gde se ostvaruje nastava.

Obaveze nastavnika i koordinatora u vezi sa finansijskim poslovanjem

Član 29.

Nastavnici su obavezni da najkasnije 30 dana od dana početka školske godine u stranoj državi u kojoj su angažovani, dostave koordinatoru i nadležnom diplomatsko-konzularnom predstavništvu prijave za upis koje su potpisane od strane roditelja.

Obrazac Prijave za upis učenika nalazi se u prilogu ovog pravilnika i predstavlja njegov sastavni deo.

Prijava za upis popunjava se za svakog upisanog učenika pojedinačno i sadrži ime učenika, ime roditelja, adresu i kontakt telefon.

Prijave za upis overava svojim potpisom svaki nastavnik.

Koordinator i nadležni službenik diplomatsko-konzularnog predstavništva pregledaju prijave za upis, vrše kontrolu nad tačnošću unetih podataka i overavaju je svojim potpisima.

Ukoliko u toku školske godine dođe do promena u broju učenika, nastavnik je obavezan da dostavi prijave za upis za nove učenike, odnosno da prijavi da je određeni učenik odustao od pohađanja nastave.

Završne odredbe

Član 30.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o ostvarivanju obrazovno-vaspitanog rada u inostranstvu („Službeni glasnik RS”, br. 66/22 i 77/22).

Član 31.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Broj 000329584 2023 13700 001 020 012 001

U Beogradu, 28. novembra 2023. godine

Ministar,

prof. dr **Slavica Đukić Dejanović**, s.r.

PROGRAM OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA U INOSTRANSTVU

Cilj osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu

Cilj osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu je razvijanje svesti o sopstvenom nacionalnom i kulturnom identitetu učenjem srpskog jezika i upoznavanjem sa najvrednijim delima srpske kulturne baštine, kao i podsticanje održavanja trajnih veza s otadžbinom.

Ishodi osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu

Po završetku osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu učenik će biti u stanju da:

- koristi srpski književni jezik u raznim vidovima usmenog i pisanog izražavanja u različitim komunikativnim situacijama;
- identifikuje bitne osobenosti nacionalne geografije, istorije i kulture, kao i reprezentativna umetnička dela;
- ispoljava osećanje pripadnosti i pozitivan stav prema očuvanju sopstvenog nacionalnog i kulturnog identiteta uvažavajući nasleđe kulture drugih naroda;
- promoviše kulturu svoga naroda u zemlji boravka, uz poštovanje i uvažavanje kulture zemlje domaćina.

OKVIRNI PLAN NASTAVE I UČENJA

Predmeti	Mlađi uzrast učenika (prvi, drugi i treći razred)	Srednji uzrast učenika (četvrti, peti i šesti razred)	Stariji uzrast učenika (sedmi i osmi razred)
Srpski jezik	od 105 do 114 časova godišnje	od 105 do 114 časova godišnje	od 105 do 114 časova godišnje

Moja otadžbina Srbija			
Osnovi kulture srpskog naroda			

OPŠTE PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE PROGRAMA OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA U INOSTRANSTVU

Struktura programa predmeta: Srpski jezik, Moja otadžbina Srbija i Osnovi kulture srpskog naroda je koncipirana na isti način. Na početku svakog se nalazi cilj nastave i učenja predmeta za celokupno osnovno obrazovanje i vaspitanje u inostranstvu. Nakon toga, u tabelama su dati ishodi, oblasti teme i preporučeni sadržaji po uzrasnim grupama učenika. I to, za: Mlađi uzrast učenika (prvi, drugi i treći razred); Srednji uzrast učenika (četvrti, peti i šesti) i Stariji uzrast učenika (sedmi i osmi razred). U tabelama u prvoj koloni, definisani su ishodi za kraj učenja predmeta za svaku uzrasnu grupu učenika, u drugoj koloni date su oblasti i/ili teme, a u trećoj se nalaze preporučeni sadržaji. Ispod tabele nalaze se preporuke za ostvarivanje nastave i učenja konkretnog predmeta pod naslovom Uputstvo za didaktičko-metodičko ostvarivanje programa.

Programi nastave i učenja zasnovani su na cilju i ishodima osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu i potrebama i mogućnostima učenika koji pohađaju srpsku dopunsku školu. Usmereni su na proces i ishode učenja, a ne na same sadržaje koji nisu cilj sami po sebi, već su u funkciji ostvarivanja ishoda koji su definisani kao funkcionalno znanje učenika. Oni pokazuju šta će učenik biti u stanju da učini, preduzme, izvede, obavi zahvaljujući znanjima, stavovima i veštinama koje je gradio i razvijao kroz proces učenja konkretnog predmeta tokom određenog uzrasnog perioda.

Na putu ostvarivanja cilja i ishoda ključna je uloga nastavnika koji dobija značajan prostor za slobodu izbora i povezivanje sadržaja, metoda nastave i učenja i aktivnosti učenika u odnosu na potrebe i mogućnosti učenika. Orijentacija na proces učenja i ishode briga je ne samo o rezultatima, već i načinu na koji se uči, odnosno kako se znanje razvija povezivanjem u smislene celine, kako se razvija mreža pojmova i povezuje znanje sa praktičnom primenom. Orijentacija na proces učenja i ishode briga je o svakom učeniku ponaosob, o svim njegovim potrebama i mogućnostima i posebno njegovom nivou znanja srpskog jezika.

Preporuke za planiranje obrazovno-vaspitne prakse

Obrazovno-vaspitna praksa je složena, promenljiva i ne može se do kraja i detaljno unapred predvideti. Ona se odvija kroz dinamičnu spregu međusobnih odnosa i različitih aktivnosti u socijalnom i fizičkom okruženju, u jedinstvenom kontekstu konkretne grupe učenika i zajednice u kojoj deca žive. Zato, umesto

izraza realizovati program, bolje je reći da na osnovu datog programa nastavnici planiraju i ostvaruju nastavu i učenje koje odgovara potrebama konkretne grupe učenika. Rad sa učenicima u inostranstvu zahteva uvažavanje njihovog nivoa znanja maternjeg jezika i poznavanja nacionalne i kulturne baštine Srba i Srbije. Treba imati u vidu da su ta ista deca, istovremeno i učenici redovnih škola obrazovnih sistema zemalja u kojima žive, a posebno da dolaze u dopunsku školu sa određenim znanjima i iskustvima koja su razvili u svojim porodicama, srpskoj zajednici i Srbiji. Njihova spontana iskustvena znanja treba uvažiti i iskoristiti kao polazne osnove za dalji razvoj u jezičkom i nacionalno-kulturnom smislu. Moguće je i potrebno birati sadržaje i metode rada kojima se stvaraju situacije koje su pogodne da se učenik vodi kroz zonu narednog razvoja u različitim oblastima znanja i funkcionisanja. Nastava treba da obezbedi sigurnu, podsticajnu i podržavajuću sredinu za učenje u kojoj se neguje atmosfera interakcije i odnos uvažavanja, saradnje, odgovornosti i zajedništva.

Polazeći od datih predmetnih ishoda i preporučenih sadržaja od nastavnika se očekuje da ovaj program kontekstualizuje prema potrebama konkretne grupe učenika.

Prilikom planiranja nastave i učenja potrebno je rukovoditi se:

- nivoom znanja i individualnim razlikama među učenicima u pogledu poznavanja srpskog jezika;
- individualnim razlikama među učenicima u pogledu načina, tempa učenja i brzine napredovanja;
- integrisanim pristupom u kojem postoji horizontalna i vertikalna povezanost unutar istog predmeta i različitih nastavnih predmeta;
- participativnim i kooperativnim aktivnostima koje omogućavaju saradnju;
- prevashodno aktivnim i iskustvenim metodama nastave i učenja;
- uvažavanjem svakodnevnog iskustva i znanja koje je učenik izgradio van škole, povezivanjem aktivnosti i sadržaja učenja sa životnim iskustvima učenika i podsticanjem primene naučenog u svakodnevnom životu i životu porodice;
- negovanjem radoznalosti, održavanjem i podsticanjem interesovanja za učenje i kontinuirano saznavanje;
- redovnim i osmišljenim prikupljanjem relevantnih podataka o napredovanju učenika, ostvarivanju ciljeva i ishoda;
- negovanjem stalne saradnje i osećanja pripadanja grupi radi formiranjem sistema vrednosti kao temelja pozitivnih odnosa sa drugima, zdravoj porodice i društva u celini.

Preporuke za ostvarivanje obrazovno-vaspitne prakse

U ostvarivanju programa osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu položaj i uloga nastavnika i učenika su u izvesnoj meri drugačiji u odnosu na

redovnu školu. Rad se odvija u kombinovanim grupama što zahteva drugačije razvijanje i ostvarivanje programa nastave i učenja. Nastavnik je partner u pedagoškoj komunikaciji koji obezbeđuje prilike za učenje u heterogenoj grupi učenika. Razlike među učenicima, i po uzrastu i po znanjima, iskustvima, sposobnostima i drugim karakteristikama treba uzeti kao resurs i iskoristiti kao bogatstvo u dobro osmišljenim prilikama za učenje kroz međusobnu interakciju i saradnju. To podrazumeva dobro poznavanje i praćenje učenika – njihovih iskustava, znanja, sposobnosti, interesovanja, motivacije i uvažavanje dnevne opterećenosti učenika. Učenici imaju više samostalnosti u radu, slobodnije traže pomoć od nastavnika i starijih učenika u grupi. Obrazovno-vaspitna praksa se odvija u bloku od tri časa, sa heterogenom grupom učenika uz korišćenje najčešće integrisanog pristupa nastavi i učenju.

Uključivanjem porodice u obrazovno-vaspitnu praksu povezuju se dve sredine učenja – škola i porodica, čime se jača svest o nacionalnoj i kulturnoj pripadnosti i osećaj zajedništva. Nastavnik na taj način dobija potpuniju sliku o učeniku, a porodica informacije šta i kako se radi s njihovim detetom.

Članovi porodice mogu biti u različitim ulogama, kao što su:

- izvori znanja, npr. kad neko govori o svom zavičaju ili istorijskim događajima iz otadžbine u kojima je lično učestvovao ili o njima čuo od članova porodice ili kad prilažu slike i knjige koje mogu biti iskorišćene kao nastavna sredstva;
- instruktori, kada učenike nečemu podučavaju;
- organizatori skupova, izleta, poseta;
- volonteri koji pomažu nastavniku;
- koordinatori za različite aktivnosti, na primer, povezivanje sa decom i organizacijama iz otadžbine i zemlje u kojoj žive.

Preporuke za praćenje i vrednovanje obrazovno-vaspitne prakse

Praćenje rada i napredovanja učenika je kontinuiran proces, planiran i dobro osmišljen. Prati se i vrednuje ukupna aktivnost učenika u vezi sa konkretnim programom nastave i njenim ciljevima. Na osnovu prikupljenih informacija nastavnik će vrednovati nivo koji je učenik u svom obrazovno-vaspitnom radu i razvoju postigao, bez poređenja sa drugim učenicima. Kriterijumi za vrednovanje obrazovnih postignuća su vrsta, obim i nivo znanja, umenja i veština, kao i angažovanje učenika u nastavnom procesu. Ocena je individualizovana, saopštava se učeniku i upisuje u dnevnik rada na istom času. Uspeh učenika iz nastavnih predmeta propisanih programom osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu iskazuje se brojčanim ocenama, osim za učenike prvog razreda, čije se ocene iskazuju opisno. Brojčanu skalu ocenjivanja čine ocene: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3) i dovoljan (2). Za učenike prvog razreda opisne ocene iz nastavnih predmeta propisanih programom osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu jesu: veoma uspešan i uspešan. Praćenje i vrednovanje rada učenika treba da bude podrška procesu

učenja, razumevanju ciljeva učenja i kriterijuma na osnovu kojih se procenjuje uspešnost učenja, čime se učenik osposobljava i za samostalno praćenje i vrednovanje sopstvenog rada.

Praćenje napredovanja i ocenjivanje postignuća učenika samo je deo praćenja i vrednovanja obrazovno-vaspitne prakse osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu. Nastavnik kontinuirano prati i vrednuje: učenika postignuća; proces nastave i učenja i sebe i svoj rad. Rezultate celokupnog praćenja i vrednovanja uzima kao osnovu za planiranje narednih koraka u radu sa učenicima na putu ka ostvarivanju ciljeva i ishoda osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu.

PREDMETI

Naziv predmeta	SRPSKI JEZIK		
Cilj	Cilj učenja srpskog jezika jeste da se učenik osposobi da pravilno koristi srpski jezik u različitim komunikativnim situacijama – u govoru i pisanju primenjujući osnovna gramatička i pravopisna pravila srpskog književnog jezika, kao i negovanje ljubavi prema srpskom jeziku i srpskoj književnosti i kulturi.		
Uzrasna grupa	Mlađa: prvi, drugi i treći razred		
ISHODI Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA		PREPORUČENI SADRŽAJI
– pravilno izgovara glasove srpskog jezika; – učtivo se predstavi; – učtivo učestvuje u vođenom i slobodnom razgovoru;	JEZIČKA KULTURA	Govorenje	Glas i slovo; štampana (i pisana) slova latiničkog i ćiriličkog pisma. Vođeni i slobodni razgovor. Govorni predlošci – primeri učtivih fraza u svakodnevnom govornom kontekstu. Bogaćenje rečnika: leksičke i sintaksičke vežbe. Razgovorne, situacione i jezičke igre. Stvarne i simulirane situacije. Pitanja i odgovori.

– oblikuje usmenu poruku; – bira i koristi odgovarajuće reči u govoru; – govori napamet kraće književne tekstove; – učestvuje u scenskom izvođenju teksta (dramskom i lutkarskom); – sluša, razume i parafrizira poruku; – odgovori na pitanja kojim se proverava razumevanje odslušanog teksta; – vlada osnovnom tehnikom čitanja ćirilskog teksta; – vlada osnovnom tehnikom čitanja latiničkog teksta;			Raznovrsni tekstovi.
		Slušanje	Usmena poruka. Zvučni ili multimedijalni zapis.
		Čitanje i razumevanje pročitano	Književni tekstovi. Tekstovi sa praktičnom namenom: pozivnica, spisak za kupovinu i dr. Informativni tekstovi: tekstovi o znamenitim ličnostima srpske kulture: o Svetom Savi i Vuku Stefanoviću Karadžiću. Pitanja kojima se proverava razumevanje pročitano.

– glasno i tiho čita; – razume ono što pročita; – vlada osnovnom tehnikom pisanja ćirilčkog teksta; – vlada osnovnom tehnikom pisanja latiničkog teksta; – pravilno prepisuje kraći tekst; – piše kraću poruku; – piše čestitku;			
– poštuje osnovna pravopisna pravila; – piše reči i rečenice po diktatu; – razlikuje vrste reči prema značenju: imenice, glagole i prideve; – koristi lične zamenice u		Pisanje	Štampana (i pisana) slova latinice i ćirilice; reči, rečenice i kraći tekstovi. Prepisivanje reči, rečenica i kraćih tekstova. Samostalno pisanje rečenica. Pisana poruka. Čestitka. Reči i rečenice pogodne za diktiranje. Rebusi, slagalice, ispunjaljke, jednostavne ukrštenice.

službi subjekta;			
– koristi pokazne zamenice prilikom postavljanja pitanja i u odgovorima na pitanja; – pravilno kongruira prisvojne zamenice u službi atributa sa subjektom; – koristi brojeve u jezičkom kontekstu; – iskaže radnju koja se dešava u momentu govorenja; – piše veliko slovo na početku rečenice i prilikom pisanja ličnih imena i prezimena; – piše tačku, upitnik ili uzvičnik na kraju rečenice; – interpretira sadržaj	JEZIK	Gramatika, pravopis i ortoepija	Rečenica; reč; slovo. Vrste reči prema značenju: imenice, rod i broj imenica; glagoli; pridevi; lične, pokazne i prisvojne zamenice. Prezent sva tri lica i oba broja. Brojevi – osnovni brojevi. Veliko slovo na početku rečenice, u pisanju ličnih imena i prezimena. Tačka, upitnik i uzvičnik na kraju rečenice.
	KNJIŽEVNOST		Šaljiva narodna pesma Smešno čudo Dodolska pesma, Mi idemo preko polja Dragomir Đorđević, Kiša Dragan Lukić, Šaputanje (Od kuće do škole, od škole do kuće...) Ljubivoje Ršumović, Au što je škola zgodna Jovan Jovanović Zmaj, Pesme za decu – izbor Narodna priča, Golub i pčela Narodna priča, Deda i repa Dušan Radović, Priča o malom prstu Priče o Svetom Savi – izbor Adaptirane basne – izbor: rad na uporednim tekstovima (na srpskom jeziku i jeziku zemlje domaćina) Dušan Radović, Tužibaba Aleksandar Popović, Neće uvek da bude prvi Kraći dramski tekstovi, skečevi, jednočinke – izbor

pročitano teksta; – odgovori na pitanja koja proveravaju razumevanje pročitano; – razlikuje pesmu, priču i dramski tekst; – odredi glavni događaj u tekstu; – imenuje glavne likove u tekstu; – iskazuje osnovna emocionalna stanja izazvana pročitanim tekstom (radosno, tužno, smešno).				Narodne poslovice i zagonetke, brzalice – izbor Prigodni tekstovi i pesme o Božiću i Uskrsu, Dedu Mrazu. Tekstovi koje se uče napamet (govorenje i/ili pevanje): Razbrajalice Eci, peci, pec 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, izašao beli mesec Danas nam je divan dan (rođendanska pesma) Kad si srećan (internacionalna pesma, UNICEF) Ljubivoje Ršumović, Au što je škola zgodna Dragan Lukić, Šaputanje (Od kuće do škole, od škole do kuće...) Milovan Cvetković, Himna Svetom Savi (odlomak).
Uzrasna grupa		Srednja: četvrti, peti i šesti razred		
ISHODI		OBLAST/TEMA		PREPORUČEN I SADRŽAJI
Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:				
– pravilno izgovara glasove srpskog jezika; – aktivno učestvuje u vođenom i slobodnom razgovoru; – postavlja pitanja radi dobijanja odgovarajućih informacija koje		JEZIČ KA KULTU RA	Govorenje i slušanje	Igre zamene uloga (uloga učitelja, lekara, prodavca...). Simulirane situacije: na

odgovaraju određenim simuliranim situacijama; – priča o događajima i doživljajima; – opisuje: predmete, biljke, životinje; drage osobe iz svoje okoline; – opisuje svoje uzore: sportiste, umetnike... – napamet govori književne tekstove; – učestvuje u scenskom izvođenju teksta (dramskom); – razume tekst na osnovu slušanja; – čita ćirilčki i latinički tekst; – razume ono što pročita; – ume da odredi svrhu teksta (razlikuje umetnički i neumetnički tekst); – pronalazi i izdvaja osnovne informacije iz teksta prema datim kriterijumima; – razlikuje u tekstu bitno od nebitnog; – uočava jasno iskazane odnose (vremenski sled, uzrok i posledica); – čita jednostavne nelinearne elemente teksta; – vlada tehnikom pisanja ćirilčkog i latiničkog pisma; – pravilno prepisuje tekst; – piše kraći tekst po diktatu; – sastavlja gramatički ispravnu rečenicu; – piše vest, intervju; – piše kraći tekst o događaju u kojem je učestvovao;			autobuskoj stanici, u gradu, u turističkoj agenciji, na pijaci, u prodavnici, na času matematike, kod lekara, u apoteci, u restoranu, u ulozi prevodioca, u ulozi vodiča gostima iz Srbije i u ulozi vodiča u Srbiji. Mapa grada; geografska karta. Teme koje se odnose na bliže i šire okruženje: u roditeljskom domu, u školi, u igri, na izletu, u Srbiji. Vežbe za bogaćenje rečnika – upotrebu prideva i priloga, pri opisivanju. Tekstovi o poznatim ličnostima iz Srbije (iz knjiga,
--	--	--	--

			časopisa i elektronskih medija). Zvučni zapisi preporučenih tekstova iz predmetne oblasti Književnost. Zvučni zapisi pesama iz predmeta Osnovi kulture srpskog naroda.
		Čitanje i razumevanje pročitano	Književni i neknjiževni tekstovi. Umetnički i neumetnički tekstovi u korelaciji sa oblašću Književnost i sa nastavom predmeta Moja otadžbina Srbija. Informativni tekstovi: tekstovi o znamenitim ličnostima srpske istorije. Odlomci preporučenih narodnih epskih pesama i

			izrada stripa. Primer Oranje Marka Kraljevića ili Kneževa večera. Pitanja kojima se proverava razumevanje pročitano. Nelinearni tekstovi: raspored časova, vremenska prognoza, mapa grada.
		Pisanje	Tekstovi pogodni za prepisivanje. Kraći tekstovi pogodni za diktiranje. Tekstovi u korelaciji sa drugim predmetnim oblastima i drugim predmetima.
– poštuje pravopisna pravila; – prepozna zajedničke i vlastite imenice; – koristi prideve radi sastavljanja bogatijih rečenica; – iskaže radnju koja se dešava u prošlosti i budućnosti; – pravilno koristi odrični oblik glagola;	JEZIK	Gramatika, pravopis i ortoepija	Imenice: vlastite i zajedničke. Pridevi – opisni, prisvojni. Zamenice – upitne; upitno odnosne.

– promeni imensku reč po padežima; – pravilno koristi padežne oblike imenskih reči (sa predlogom i bez predloga); – iskazuje proste rečenice sa gramatičkim (imenica i zamenica) i logičkim subjektom; – iskazuje proširene rečenice; – upotrebljava upitne, upitno-odnosne zamenice i rečcu li u upitnim rečenicama; – koristi imperativ u zapovednim rečenicama; – pravilno koristi veliko/malo slovo u pisanju vlastitih i zajedničkih imenica; u pisanju prideva izvedenih od vlastitih imena (-ov, ev, in; -ski); – pravilno piše slovo j između vokala; – razlikuje upravni od neupravnog govora; – koristi upravni govor u pisanju; – u pisanju pravilno koristi: tačku, zapeću, dve tačke, upitnik, uzvičnik, dve tačke; – razume mesto i značaj narodne književnosti u kulturi srpskog naroda; – odredi temu književnog teksta i osnovne motive; – uoči rimu i refren; – uoči hronologiju i povezanost događaja u pripovedanju; – tumači likove – izgled, osobine, postupke, govor, osećanja; – razume i razmatra idejni sloj teksta; – izrazi svoje mišljenje o pročitanoj književnoj tekstu;			Prilozi – za mesto, vreme, način. Rečce – da, ne, li. Glagolski oblici: futur, perfekat i imperativ; potvrdni i odrični oblik glagola. Padeži – pojam. Upotreba imenskih reči u odgovarajućem padežu. Rečenica – prosta; prosta proširena. Subjekt – gramatički i logički (najtipičniji primeri). Predikat – glagolski i imenski (sa kopulom je). Objekat – pravi i nepravi. Priloške odredbe za mesto, vreme, način. Atribut i apozicija.
--	--	--	--

– uoči različita značenja reči u tekstu.			Rečenice po komunikativnoj funkciji – obaveštajne, zapovedne, upitne. Upravni i neupravni govor. Znaci interpunkcije.
	KNJIŽEVNOST		Nažnjeva se momak i devojka, narodna lirski pesma Srpska djevojka, narodna lirski pesma Najveća je žalost za bratom, narodna lirski pesma Šaljive narodne pesme (izbor) Došo Božić, koledo, koledarska pesma Zavičaj, Dobrica Erić Domovina, Dušan Vasiljev Nigde nebo nije tako lepo kao u mom

	zavičaju, Desanka Maksimović Sveti Sava, narodna pesma Milovan Cvetković, Himna Svetom Savi Branislav Crnčević, Ljutito meče Dragan Lukić, Šta je otac Ljubivoje Ršumović, Domovina se brani lepotom Marko Kraljević i beg Kostadin, narodna epska pesma Stari Vujadin, narodna epska pesma Oranje Marka Kraljevića, narodna epska pesma Odlomci iz narodnih epskih pesama: Uroš i Mrnjavčevići (Nemoj Marko, govoriti krivo...),
--	---

	Kneževa večera Narodna pripovetka, Svijetu se ne može ugoditi. Ero i kadija, narodna šaljiva priča Pravda i krivda, narodna pripovetka Zlatno jagnje, Svetlana Velmar Janković Pepeljuga, narodna bajka Adaptirane bajke (izbor); rad na uporednim tekstovima (na srpskom jeziku i jeziku domaćina)¹ Staklareva ljubav, Grozdana Olujić (odlomak) Autobiografija , Branislav Nušić (odlomak) Narodne poslovice i zagonetke,
--	--

	brzalice (izbor) Izbor iz poezije i proze za decu, Dušan Radović Pepeljuga, Aleksandar Popović (odlomak iz drame) Kraći dramski tekstovi, skečevi, jednočinke istaknutih domaćih ili stranih autora Dodatna lektira o Svetom Savi (izbor): Sveti Sava, Nedeljko Popadić Rastko, Mira Alečković Savin monolog, Desanka Maksimović Sveti Sava, Vojislav Ilić Legende i predanja o Svetom Savi: Sveti Sava i đavo, Sveti Sava i
--	--

		neradna žena, Sveti Sava blagosilja novorođenče.. .
--	--	--

1 Preporučuju se adaptirani odlomci narodnih bajki u kojima bi se izbegle arhaične reči i oblici. Zanimljivo je proučavati i prevedene tekstove stranih autorskih bajki (na srpskom jeziku) sa tekstovima na jeziku kojim se dete služi u inostranstvu.

Uzrasna grupa		Starija: sedmi i osmi razred		
ISHODI		OBLAST/TEMA		PREPORUČENI SADRŽAJI
Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:				
– pravilno izgovara glasove srpskog jezika; – aktivno učestvuje u raspravi i iznosi svoj stav; – iznese svoj utisak o pročitanoj delu ili odgledanom filmu; – izloži referat o temi kojom predstavlja Srbiju, uz pomoć vizuelnih sredstava; – učestvuje u kvizu znanja; – napamet govori književne tekstove; – učestvuje u scenskom izvođenju teksta (dramskom); – na osnovu slušanja izdvoji traženu		JEZIČKA KULTURA	Govorenje i slušanje	Teme koje se odnose na značajne ličnosti i događaje iz srpske istorije ili aktuelne teme i ličnosti. Simulirana situacija: voditelj tv emisije. Referat na određenu temu, na primer: o srpskom jeziku u porodici slovenskih jezika, srpskim sportistima i umetnicima, značajnim ličnostima srpske istorije, srpskim gradovima, selima ili regionu, o srpskoj kuhinji i specijalitetima,... predstavljena na različite načine (pano, multimedijalna prezentacija, mapa, šema, geografska karta, knjiga, muzika...). Kvizovi znanja koji objedinjuju sva tri predmeta: Srpski jezik, Moja otadžbina Srbija i

informaciju prema zadatim kriterijumima; – čita ćirilski i latinski tekst; – razume ono što pročita; – pronalazi, izdvaja i upoređuje informacije iz dva kraća teksta; – čita i pronalazi traženu informaciju iz neknjiževnih tekstova;			Osnovi kulture srpskog naroda. Zvučni zapis književnog ili neknjiževnog teksta. Književni tekstovi (odlomci preporučenih dela).
		Čitanje i razumevanje pročitano	Književni i neknjiževni tekstovi. Umetnički i neumetnički tekstovi u korelaciji sa oblašću Književnost i sa nastavom predmeta Moja otadžbina Srbija. Pitanja kojima se proverava razumevanje pročitano.
– pravilno prepisuje tekst; – piše tekst po diktatu; – piše pismeni sastav; – poštuje pravopisna pravila; – popunjava formular/obrazac; – prevodi kraći tekst sa jezika zemlje u kojoj živi na srpski jezik; – upotrebljava složene rečenice sa odgovarajućim veznicima; – imenuje promenljive vrste reči;		Pisanje	Tekstovi pogodni za prepisivanje. Kraći tekstovi pogodni za diktiranje. Tekstovi u korelaciji sa drugim predmetnim oblastima i drugim predmetima. Različiti formulari sa interneta na srpskom jeziku, na primer: za upis u srednju školu, obrazac uplatnice, zahtev za izdavanje pasoša... Primer za prevod: kraći odlomak iz dela „Mali Princ”.
	JEZIK	Gramatika, pravopis i ortoepija	Složene rečenice. Promenljive vrste reči. Veznici. Glasovne promene. Tvorba imenica izvedenih sufiksima: -ar, -ac, -ač sa

– pravilno upotrebljava reči u kojima je došlo do glasovne alternacije (đak-đaci; sloga-slozi; pas-psa...); – gradi izvedenice radi bogaćenja rečnika;			značenjem vršioca radnje i naziva zanimanja; Imenice izvedene sufiksima: -ica i -ka koje označavaju žensku osobu. Srpski jezik u porodici slovenskih jezika. Akcentat.
– prepozna mesto srpskog jezika u porodici slovenskih i indoevropskih jezika; – pravilno akcentuje reči; – razlikuje književni akcentat od neknjiževnog (na primerima) – gledanje odlomaka filmova Ivkova slava/Zona Zamfirova/Pop Ćira i pop Spira kao ilustracija neknjiževnog govora; – pravilno piše veliko slovo kod naziva ulica, trgova, naslova knjiga, časopisa; – pravilno piše rečcu ne uz imenice, prideve i glagole; – prepozna književne vrste; – sačini plan teksta; – prepozna stilske figure: epitet,	KNJIŽEVNOST		Ljubavni rastanak, narodna lirska pesma Jovan Jovanović Zmaj, Kaži mi, kaži (Đulići) Branko Radičević, Đački rastanak (odlomci o Sremskim Karlovcima i Stražilovu) Vojislav Ilić, Veče Vasko Popa, Očiju tvojih da nije Desanka Maksimović, Krvava bajka, Opomena Milan Rakić, Na Gazimestanu Miroslav Antić, Plavi čuperak (izbor iz pesničke zbirke) Smrt vojvode Prijезде, narodna epska pesma Mali Radojica, narodna epska pesma Smrt majke Jugovića, narodna epska pesma Ivo Andrić, Most na Žepi/Aska i vuk (odlomci) Rastko Nemanjić – Sveti Sava u književnosti (izbor iz Savinih spisa, narodnog

poređenje, slovenska antiteza; – odredi pesničke slike; – odredi osnovne odlike epske pesme; – tumači postupke književnih likova i procenjuje ih i iznosi svoje stavove o njima; – prepozna spoljašnje odlike dramskog teksta;		predanja i umetničke poezije o Svetom Savi) Vuk Stefanović Karadžić, Život i običaji naroda srpskoga (sadržaji po izboru nastavnika i učenika) Ljubomir Simović, Odlazak Rastka Nemanjića na Svetu goru Matija Bećković, Priča o svetom Savi Laza Lazarević, Sve će to narod pozlatiti (odlomak) Ljubomir Simović, Boj na Kosovu (odlomak iz drame) Jovan Sterija Popović, Pokondirena tikva (odlomak iz komedije) Milan Đ. Milićević, Karađorđe (portret) Karađorđe i Dositej, narodna anegdota Prota Mateja Nenadović, Memoari (odlomak) Ivo Andrić, Knjiga Igor Kolarov: Agi i Ema Miloš Crnjanski: Lament nad Beogradom (jedna strofa) Oskar Davičo, Srbija (odlomak) Branko Ćopić, Bašta sljezove boje (pripovetka iz zbirke, po izboru) Branislav Nušić, Sumnjivo lice (odlomci iz komedije) Odlomci iz romana po izboru nastavnika i učenika
--	--	--

		(Mali Princ, Moj deka je bio trešnja, 20000 milja pod morem, Dnevnik Ane Frank); rad na uporednim tekstovima (na srpskom jeziku i jeziku domaćina).
--	--	---

Ključne reči sadržaja: srpski jezik, govorenje, čitanje, pisanje i srpska književnost.

UPUTSTVO ZA DIDAKTIČKO-METODIČKO OSTVARIVANJE PROGRAMA

Program predmeta srpski jezik obuhvata tri oblasti: Jezička kultura, Jezik i Književnost.

Oblast Jezička kultura je najznačajnija za učenje srpskog jezika izvan Srbije i njen osnovni cilj je da učenik progovori na srpskom jeziku. Uz to ova oblast obuhvata razvijanje osnovne pismenosti učenika, odnosno usavršavanje govorenja, slušanja, čitanja i pisanja. Bogaćenje rečnika u funkciji jasnog izražavanja realizuje se kroz korišćenje adekvatnih reči u govoru, usvajanje i korišćenje novih reči.

Koje pismo srpskog jezika treba prvo učiti, ćirilicu ili latinicu, zavisi od mnogo faktora, a nastavnik će uzeti u obzir, najpre, prethodna znanja učenika iz srpskog jezika, kao i prethodna znanja iz redovne škole koju pohađaju u zemlji domaćina. Na mlađem uzrastu učenici treba da ovladaju osnovnom tehnikom čitanja i pisanja na oba pisma, a na srednjem i starijem uzrastu ove veštine se uvežbavaju i usavršavaju. U sadržajima programa iz oblasti Jezička kultura dati su osnovni elementi koji se odnose na pismenost učenika, s tim da se oni ne mogu posmatrati izolovano, već u sadejstvu sa ishodima i preporučenim sadržajima u svim oblastima predmeta i sa drugim predmetima. Dakle, čitanje i pisanje se ne uče posebno u okviru nastavnih oblasti, već kroz sve nastavne sadržaje.

Čitanje se uvežbava na neknjiževnim i književnim tekstovima. Posebna pažnja treba da je usmerena na čitanje informativnih tekstova, prema interesovanjima učenika i u društvenom kontekstu, prema preporučenim sadržajima programa. Informacije u tekstu pronalaze se vođeno, odgovaranjem na pitanja.

Oblast Jezik obuhvata učenje gramatičkih i pravopisnih pravila u jezičkom kontekstu. Svi sadržaji programa usmereni su na usvajanje i pravilnu upotrebu jezičkih pravila u usmenom i pismenom izražavanju. Usvajanje jezičkih normi treba posmatrati kao uslov za razvijanje jezičke kulture u funkciji svakodnevne komunikacije. Učenje gramatike i pravopisa nije samo sebi cilj, već baza za učenje srpskog jezika. Jezičke pojave predstavljaju se, uče i upotrebljavaju na tipičnim primerima iz neposredne govorne prakse. Kao predloške za usvajanje jezičke pojave treba koristiti jednostavne primere iz svakodnevnog govora i tekstove koji su zasićeni adekvatnim gramatičkim pojavama. Na primer, logički subjekat pokazati na primerima Meni se spava, Milana boli glava. Glasovne

promene objasniti na primerima promene reči kroz padeže – dečak – dečake – dečaci. Pravopisna pravila treba učiti na svim tekstovima koji mogu poslužiti u datoj situaciji. Na primer, pisanje velikog slova u nazivu geografskih imena povezati sa nastavom predmeta moja otadžbina Srbija. Treba češće zadavati pravopisne vežbe od jedne rečenice i podsticati učenike da primenjuju pravopisna pravila. Za učenike koji mogu i žele više sadržaji iz oblasti Jezik se mogu proširiti.

Kroz oblast Književnost učenici se upoznaju sa najznačajnijim ostvarenjima srpske književnosti. Čitanje književnih tekstova iz narodne i autorske književnosti višestruko je korisno. Najpre, jezik se najbolje uči čitanjem. Zatim, to je prilika da se učenici upoznaju sa srpskom kulturom i sa narodnom književnošću (lirske i epske pesme, basne, bajke i pripovetke). Pored toga, čitajući najznačajnija dela srpske autorske književnosti upoznaju se sa likom i delom srpskih pesnika, pripovedača, dramskih pisaca i romanopisaca. I na kraju, ne manje važna funkcija čitanja književnih tekstova je njihovo razumevanje i tumačenje, uz usvajanje osnovnih književno-teorijskih pojmova. Nastavnici biraju za obradu onoliko književnih tekstova koliko je potrebno u odnosu na nastavni kontekst.

Tokom procesa nastave i učenja učenike treba kontinuirano i uporno ohrabrivati da govore srpskim jezikom i što češće koristiti igre simulacije kojima se na lak i zabavan način ostvaruje funkcionalno učenje srpskog jezika.

Naziv predmeta	MOJA OTADŽBINA SRBIJA	
Cilj	Cilj učenja predmeta moja otadžbina Srbija je da učenici upoznaju osnovne odlike zavičaja iz kog vode poreklo i države Srbije – danas i u prošlosti, kako bi očuvali nacionalni i kulturni identitet i vezu sa zavičajem i otadžbinom.	
Uzrasna grupa	Mlađa: prvi, drugi i treći razred	
ISHODI Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	PREPORUČENI SADRŽAJI
– predstavi članove porodice pomoću grafičkog prikaza (porodičnog stabla); – izrazi rečima u kakvim je rodbinskim	MOJA PORODICA	Članovi porodice (uže i šire). Rodbinske veze i odnosi, uzajamnost porodičnih odnosa (ja sam sin/kćerka mojih roditelja; ja sam unuk/unuka mojim bakama i dedovima; moja mama je ćerka moje bake; ja sam bratanac mom ujaku, ujak je brat moje mame i sin moje bake...).

odnosima sa članovima uže i šire porodice; – prezentuje prikupljene podatke o porodičnoj istoriji – usmeno, u papirnoj ili digitalnoj formi; – opiše način putovanja do Srbije; – opiše sličnosti i razlike u načinu života ljudi u zemlji boravka i zavičaju predaka; – prezentuje prikupljene podatke o osnovnim karakteristikama zavičaja predaka – usmeno, u papirnoj ili digitalnoj formi.		Moja porodica u prošlosti (doseljenje u zemlju boravka, odlasci u Srbiju, rođenje dece, polazak u školu...). Istraživanje lične prošlosti i/ili prošlosti porodice koristeći dostupne izvore informacija (svedočenja članova porodice, fotografije, video-snimci...).	
	ZAVIČAJ MOJIH RODITELJA I PREDAKA	Put od zemlje boravka do Srbije (saobraćajna sredstva, države kroz koje se prolazi, udaljenost – dužina putovanja). Zavičaj mojih predaka (veći grad/gradovi, prirodne lepote, znamenitosti, znameniti ljudi). Način života ljudi u zavičaju (svakodnevni život, život dece, stanovanje, odevanje, praznici i običaji, kulturne manifestacije).	
Uzrasna grupa	Srednja: četvrti, peti i šesti razred		
ISHODI		OBLAST/TEMA	PREPORUČENI SADRŽAJI
Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:			
– pokaže teritoriju i granice Republike Srbije na geografskoj karti; – opiše posebnost položaja Srbije pomoću geografske karte – balkanska, srednjoevropska, podunavska zemlja; – imenuje države koje se nalaze između zemlje domaćina i Srbije, pokazujući ih na geografskoj karti;		GEOGRAFSKE ODLIKE SRBIJE	Položaj Srbije u Evropi, susedne države Srbije, put od zemlje boravka do Srbije. Prirodno-geografske specifičnosti Srbije (reljefne celine – planine i nizije; najveći hidrološki objekti – reke,

– opiše najznačajnije prirodno-geografske odlike zavičaja i Srbije koristeći geografsku kartu; – opiše zastavu, grb i načine poštovanja simbola države Srbije; – prezentuje prikupljene podatke o osnovnim geografskim karakteristikama Srbije; – poveže znanja o najstarijoj prošlosti prostora Srbije sa onim što uči u redovnoj školi o periodima praistorije i antike i o Velikoj seobi naroda; – prezentuje podatke o zavičaju i/ili Srbiji prikupljene istraživanjem na različite načine, uz korišćenje lente vremena.			jezera i banje; Beograd i veći gradovi). Državni simboli Republike Srbije (grb, himna, zastava).
		NAJSTARIJA PROŠLOST SRBIJE	Praistorijska (Lepenski vir, Vinča, Starčevo, Rudna glava...) i antička nalazišta (Sirmijum, Viminacijum, Feliks Romulijana, Justinijana Prima...) na teritoriji današnje Srbije. Doseljavanje Slovena na Balkansko poluostrvo. Srpske zemlje i nastanak prvih srpskih država. Prošlost zavičaja i/ili Srbije u tekstovima, fotografijama, filmovima, materijalima dostupnim na internetu...
Uzrasna grupa	Starija: sedmi i osmi razred		
ISHODI			
Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	PREPORUČENI SADRŽAJI	
– upoređuje prirodno-geografske odlike Srbije i države u kojoj živi;	GEOGRAFSKE ODLIKE SRBIJE	Osnovne prirodno-geografske odlike Srbije (reljef, klima, hidrografija, biljni i životinjski svet).	

– kreira prezentaciju zaštićenih područja u Srbiji; – predstavi prirodne lepote svog zavičaja koje mogu biti turistički atraktivne; – navede prednosti Srbije kao zemlje u kojoj žive ljudi različitih nacionalnosti i veroispovesti; – navede predloge za poboljšanje demografske slike svog zavičaja; – prepozna različite sadržaje iz istorije srpskog naroda (ličnosti, događaje, pojave i procese) i dovede ih u vezu sa odgovarajućom vremenskom odrednicom i istorijskim periodom;		Zaštićena područja u Srbiji (nacionalni parkovi, rezervati prirode, spomenici prirode). Turistička geografija zavičaja (reke, izvori, vodopadi, jezera, banje, pećine...). Srbija – država u kojoj žive ljudi različitih nacionalnosti i veroispovesti. Demografske karakteristike Srbije (starenje stanovništva, odumiranje sela, migracije...).
– poveže znanja iz istorije srpskog naroda sa onim što u redovnoj školi uči o odgovarajućim događajima, pojavama i procesima iz opšte istorije; – razlikuje legende i mitove od istorijskih činjenica; – uoči na istorijskoj karti promene	SRBIJA I SRPSKI NAROD OD SREDNJEG VEKA DO SAVREMENOG DOBA	Srbija u doba Nemanjića (Stefan Nemanja, Stefan Prvovenčani, Sveti Sava – autokefalnost srpske crkve, Dragutin i Milutin, Stefan Dečanski, Stefan Dušan – Dušanov zakonik, najznačajnije zadužbine). Slabljenje i podela Dušanovog carstva (car Uroš, Mrnjavčevići – Marička bitka). Moravska Srbija i pad srednjovekovne države (knez Lazar – Kosovska bitka, despot Stefan, monahinja Jefimija, despot Đurađ).

granica srpske države; – predstavi redosled pojavljivanja važnih istorijskih događaja i ličnosti, kao i periode u kojima je postojala, prestala da postoji i ponovo nastala srpska država pomoću lente vremena; – prikažu osnovne informacije o životu i delu srpskog vladara, državnika, vojskovođe, pisca, umetnika ili naučnika (po izboru učenika), u pisanoj, slikovnoj ili dramskoj formi; – navede primere borbe jugoslovenskih antifašističkih pokreta i njihovog doprinosa pobedi Saveznika u Drugom svetskom ratu; – navede najznačajnije posledice raspada jugoslovenske države; – opisuje mesto i ulogu Srbije u savremenom svetu.		Bosna u srednjem veku (postanak i razvoj države). Položaj Srba pod osmanskom i habzburškom i vlašću od XVI do XIX veka (seobe, danak u krvi, nastanak građanske klase, evropski kulturni uticaji). Nastanak moderne srpske države – Prvi i Drugi srpski ustanak, sticanje autonomije, razvoj državnih i kulturnih ustanova (Karađorđe Petrović, Miloš Obrenović, Dositej Obradović, Vuk Karadžić). Stvaranje države u Crnoj Gori (cetinjska mitropolija, Petar I, Petar II, knez Danilo i knez Nikola Petrović Njegoš). Srbija u vreme Ustavobranitelja i druge vladavine Miloša i Mihaila Obrenovića. Oslobodilački ratovi 1876–1878. godine i sticanje nezavisnosti. Srbija od 1878. do 1903. godine (proglašenje kraljevine, Milan i Aleksandar Obrenović, politički život i modernizacija Srbije). Srbija posle Majskog prevrata (parlamentarna monarhija, Petar Karađorđević, Nikola Pašić, Nadežda Petrović, Paja Jovanović, Uroš Predić). Srbija i Crna Gora u balkanskim ratovima i Prvom svetskom ratu (Aleksandar Karađorđević, vojvode Radomir Putnik, Stepa Stepanović, Živojin Mišić i Petar Bojović). Stvaranje jugoslovenske kraljevine i njeno postojanje do 1941. godine (politički, ekonomski i kulturni život, kralj Aleksandar i knez Pavle
---	--	---

		Karađorđević, Nikola Tesla, Mihajlo Pupin, Mihailo Petrović Alas, Jovan Cvijić, Milutin Milanković, Branislav Nušić, Isidora Sekulić, Jovan Dučić, Ksenija Atanasijević, Slobodan Jovanović, Sava Šumanović, Ivan Meštrović, Ivo Andrić, Miloš Crnjanski...). Jugoslavija u Drugom svetskom ratu (pokreti otpora okupatoru, general Dragoljub Mihailović, Josip Broz Tito, genocid nad Srbima u NDH, građanski rat i njegov ishod). Jugoslavija posle Drugog svetskog rata (politički, ekonomski i kulturni život do raspada SFRJ, Petar Lubarda, Milan Konjović, Aleksandar Petrović, Emir Kusturica, Dušan Kovačević...). Raspad jugoslovenske države (demografske, ekonomske i kulturne posledice nestanka Jugoslavije, nastanak novih država).
	SRBIJA I SRPSKI NAROD U SAVREMENOM SVETU	Ustavno uređenje Republike Srbije. Geopolitički položaj Srbije. Borba za opstanak Kosova i Metohije u sastavu Srbije. Članstvo Srbije u regionalnim, evropskim i svetskim organizacijama (Savet Evrope, OEBS, OUN...). Srbi van Srbije (Crna Gora, Republika Srpska, Srbi u dijaspori).

Ključne reči sadržaja: Srbi, Srbija, zavičaj, otadžbina.

UPUTSTVO ZA DIDAKTIČKO-METODIČKO OSTVARIVANJE PROGRAMA

Ishodi predmeta moja otadžbina Srbija usmereni su ka upoznavanju geografskih i istorijskih obeležja Srbije. Polazi se od tema koje su učenicima bliske (porodica i porodični odnosi), a zatim se šire na zavičaj predaka i državu Srbiju. Kako bi se učenicima približili sadržaji i lakše vodili ka ostvarivanju ishoda potrebno je praviti poređenja između onoga što je učenicima blisko (država u kojoj žive, njihov način života, vreme u kojem žive), sa onim što je učenicima daleko i

manje blisko (Srbija, način života u Srbiji danas i u prošlosti). Potrebno je podstaći učenike da što češće koriste geografske, a kasnije i istorijske karte kao izvore informacija na osnovu kojih uočavaju i opisuju karakteristike Srbije (u sadašnjosti i prošlosti). Kad god je moguće, poželjno je da učenje bude organizovana u formi istraživačkih aktivnosti putem kojih će učenici bolje upoznati prošlost i sadašnjost zavičaja iz kojeg potiču i Srbije u celini. Poželjno je organizovati rad u grupama prilikom istraživanja različitih tema o zavičaju predaka i Srbiji. Grupe se mogu formirati po uzrastima ili po zavičaju iz kojeg učenici potiču.

U skladu sa mogućnostima, potrebno je podržati učenike da koriste pogodnosti koje pružaju informaciono-komunikacione tehnologije prilikom prikupljanja podataka i izbora načina prezentovanja prikupljenih podataka. Internet je, u tom smislu, značajan resurs za ove nastavne sadržaje, a brojne mogućnosti koje nude IKT (multimedijalne prezentacije, digitalni poster, besplatne aplikacije itd.), omogućavaju da učenici izaberu način prezentovanja koji je njima blizak i ne zahteva materijalna ulaganja za njegovu pripremu.

Preporučljivo je, kad god je to moguće, na ostvarivanju ishoda raditi putem malih projekata koji podstiču učenike da aktivno prikupljaju podatke o zavičaju i državi iz koje potiču, da prikupljene podatke povezuju i predstavljaju na različite načine, a da se što manje aktivnosti odnosi na memorisanje istorijskih i geografskih činjenica. Mogu se organizovati projekti sa temama: Praznici i običaji u zavičaju mojih predaka, Turistički vodič kroz zavičaj predaka/Turistički vodič kroz Srbiju/Turistički vodič kroz Beograd, Život dece u Srbiji, Srbija/Beograd/zavičaj iz ptičije perspektive, Tajne zavičaja/Srbije, Sajam turizma Srbije itd. Produkti koji nastaju tokom izrade projekta mogu da budu usmene prezentacije, brošure, poster, lente vremena, dramski prikazi, video-klipovi, digitalni materijali, aplikacije za digitalne (mobilne) uređaje. Ovakve ili slične teme pružaju mogućnost ostvarivanja ishoda, kako predmeta moja otadžbina Srbija, tako i ostalih predmeta koji su deo osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu. Rad na projektnim zadacima i izveštavanje drugih grupa imaju za cilj i da podstaknu učenike da prilikom boravka u Srbiji običu i bolje upoznaju različite krajeve.

Naziv predmeta	OSNOVI KULTURE SRPSKOG NARODA
Cilj	Cilj učenja predmeta osnovi kulture srpskog naroda je da učenici razviju svest o nacionalnom i kulturnom identitetu kroz lični doživljaj, istraživanje reprezentativnih dela srpske kulturne baštine i održavanje trajnih veza s otadžbinom.
Uzrasna grupa	Mlađa: prvi, drugi i treći razred

ISHODI Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	PREPORUČENI SADRŽAJI
– iskaže, usmeno i vizuelno, doživljaj slušanog dela; – povezuje lični doživljaj muzičkog dela sa njemu bliskim situacijama; – izgovara, u ritmu i uz pokret, brojalice – pljeskanje, pucketanje prstima, koračanje, dlanom o nadlanicu, udarom o klupu; – peva pesme različitog sadržaja i raspoloženja; – svira, po sluhu, ritmičku pratnju uz brojalice i pesme, jednostavne aranžmane, sviračke deonice u muzičkim igrama; – igra jedno dečije kolo; – učestvuje u školskim priredbama i manifestacijama; – učestvuje u razgovoru o umetničkim i likovnim radovima; – priprema, u saradnji sa drugima, praznične dekoracije; – izražava utiske, saznanja i sećanja odabranim sredstvima, materijalom i tehnikom.	MUZIČKA UMETNOST	Obavezne kompozicije za pevanje i slušanje: – Bože pravde – nacionalna himna; – Himna svetom Savi; – Tamo daleko; – Anđeli pevaju. Slušanje muzike: – M. Ilić – Beli – Zbirka pesama Na slovo, na slovo; – A. Korać – Najlepša je zemlja moja; – S. Mokranjac – Peta rukovet; – D. Laković – Drugarstvo; – Krokodil Gena; – Branko Kockica – Laste;

		– Leontina – Sve što deca rastu više. Izvođenje muzike – brojalice: – Mačka; – Išo meda u dućan; – Leptir i cvet. Pesme za pevanje Dečje pesme: – M. Subotić – Deca su ukras sveta; – M. Ilić – Beli – Sve je pošlo naopačke; Rođendanska pesma; – S. Babić – Srećna Nova godina; – A. Korać – Pesma za naše mame; – N. Vukomanović – Lastavica; – N. Vukomanović – Ježeva uspavanka;
--	--	--

		– A. Obradović – Hvalisavi zečevi. Narodne i starogradske pesme: – U Milice, u Milice; – Tiho, noći; – Oj, Moravo, moje selo ravno; – Moj Milane, jabuko sa grane; – Gružanke devojke; – Ajde Kato; – Savila se bela loza vinova; – Šaputanje; – Kad je bio mrak; – Zima. Pesme za pevanje i igranje (kolanje): – Divna, Divna; – Razgranala grana jorgovana;
--	--	--

		– Ja posejah lan; – Gružanke devojke; – Seljančice malena; – Medved bere jagode. – Narodna kolo iz Srbije.
	VIZUELNA UMETNOST	Teme za likovne igre i aktivnosti: – Kako se kaže; – Ako znaš šta znače ove reči, nacrtaj; – Na slovo, na slovo; – Da sam slovo...; – Živahna slova; – Ovo sam ja; – Asocijacije; – Likovi; – Mesto i radnja zbivanja; – Spomenar; – Neverbalno izražavanje;

			– Slikam ti priču; – Ilustracije; – Praznični ukrasi; – Umetnički zanat; – Narodna radinost; – Naivna umetnost.
Uzrasna grupa	Srednja: četvrti, peti i šesti razred		
ISHODI	OBLAST/TEMA	PREPORUČENI SADRŽAJI	
Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:			
– iskaže svoje mišljenje o značaju i ulozi očuvanja identiteta kroz negovanje srpske muzičke tradicije; – verbalizuje doživljaj slušane srpske kompozicije; – izražava se pokretima za vreme slušanja muzike; – peva samostalno i u grupi; – igra narodno kolo Moravac;	MUZIČKA UMETNOST	Obavezne kompozicije za pevanje i slušanje – Bože pravde – nacionalna himna; – Himna svetom Savi. Slušanje muzike – Ansambl Renesans – Srpske putničke pesme; – Sabor srpske muzike – video primeri; – Uskršnje i božićne pesme – video primeri; – Tamo daleko; – Kreće se lađa francuska; – Bora Dugić, Čarobna frula (izbor); Igra skakavaca; Mesečina; – Stevan St. Mokranjac – Druga rukovet; Peta rukovet; Osma rukovet; Liturgija i Opelo (delovi); – Petar Konjović – Velika čočekča igra, opera Koštana;	

– učestvuje u školskim priredbama i manifestacijama ; – poštuje pravila muzičkog bontona; – učestvuje u razgovoru o arheološkom i umetničkom nasleđu; – povezuje odabrani arheološki lokalitet, umetničko delo ili manifestaciju sa mestom u otadžbini; – učestvuje, aktivno u planiranju i realizaciji projektnih zadataka, školskih priredbi i manifestacija; – izražava utiske, saznanja i sećanja materijalom i tehnikom po izboru.		– Stevan Hristić: Grlica i Biljana platno beleše, balet Ohridska legenda; – Marko Tajčević – Balkanske igre (izbor); – Ljubica Marić – Brankovo kolo; – Jovan Jovičić – Vojvođanska svita. Pesme za pevanje i igranje (izbor) Narodne i starogradske pesme i igre: – Višnjičica rod rodila ; – Kolariću, paniću; – Mi smo deca vesela; – Dodolske pesme; – Moja diridika; – Povala je Jela; – Devojčica platno beli ovako; – U livadi pod jasenom; – Ovim šorom, jagodo; – Rosa plete rose kose; – Zaspo Janko; – Obraše se vinogradi gore kraj Topole; – Čaj goro, lane moje pričuvaj mi ovce; – Ajd’ d’ idemo Rado; – Zlatibore, moj zeleni bore; – Raslo mi je badem drvo; – Oj, devojko Smederevko; – U tem Somboru; – Širok Dunav, ravan Srem; – O, Jelo, Jelo, Jeleno; – Zavičaju, mili kraju, zapis Žarka Petrovića; – Na studencu; – Ti jedina;
--	--	--

		– Pred Senkinom kućom; – Oj, jesenske duge noći; – Devojačko kolo; – Banatsko kolo; – Prva i druga varijanta Moravca. Dečje pesme: – Stevan Šram, Jagnje moje; – M. M. Protić, Cic (Ribarčeta san); – V. Stojanov, Jesenska pesma; – Dejan Despić, Šuma na kiši; – Miloje Milojević, Na livadi; – Konstantin Babić, Veverica; Za svako čudo; – Nenad Bajić Bajone, Srećna Nova svoj deci sveta; – Aleksandar Korać, Deda Mraz; – Nikola Vukomanović, Domovina; – Dragan Lukić, Nikola Vukomanović, Uspavanka; – Miloje Milojević, Na livadi; – Božidar Stančić, Zima; – Nikola Hercigonja, Ukrug, ukrug; – Dragan Laković, Drugarstvo; – Pesma iz Finske, Proleće u šumi; – Pesma iz Belgije, Nek` svud ljubav sja;</li> <li>– Pesma iz Italije, Sad zime više nema.</li> </ul> <p>Sviranje na Orfovim instrumentima (izbor):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Narodna pesma – Višnjičica rod rodila;</li> <li>– Narodna pesma – Divna, Divna;</li> <li>– Narodna pesma – Ded` poigraj medo; – Narodna pesma – Povala je Jela;
--	--	---

		– Narodna pesma – U livadi pod jasenom; – Narodna pesma – Ovim šorom, jagodo; – Narodna pesma – Zaspo Janko; – Starogradska pesma – Oj, jesenske duge noći; – Miodrag Ilić Beli – Sve je pošlo naopačke.	
	VIZUELNA UMETNOST	Teme za likovne projektne aktivnosti: – Oblici iz prirode; – Praistorijsko blago Srbije; – Tajne Đerdapa; – Antička baština; – Stare srpske kuće; – Narodne nošnje naših krajeva; – Umetnički zanati; – Susreti; – U početku beše reč; – Srpski ilustratori; – Pejzaži; – Anđeo iz svemira; – Portret umetnika.	
Uzrasna grupa	Starija: sedmi i osmi razred		
ISHODI		OBLAST/TEMA	PREPORUČENI SADRŽAJI
Po završetku učenja učenik će biti u stanju da:			
– predstavi primere kulturne raznolikosti Srbije; – obrazloži zašto je odabrani primer kulturne baštine Srbije uvršćen u listu svetskog kulturnog nasleđa; – opiše na koji način muzika razvija rodoljubiva osećanja;		KULTURNA BAŠTINA	Srbija kao multikulturalna zajednica: narodne nošnje, instrumenti, igre, običaji, spomenici kulture... Kulturna baština Srbije kao deo svetskog kulturnog nasleđa (manastiri, crkve, antički lokaliteti, srpsko kolo).

– pripremi prezentaciju o kulturnoj baštini zavičaja; – učestvuje u razgovoru o kulturnom i umetničkom nasleđu; – izražajno peva i/ili svira, samostalno i/ili u grupi; – igra srpsko kolo po izboru; – primenjuje pravila muzičkog bontona; – povezuje odabrani spomenik, muzej, umetničko delo ili manifestaciju sa mestom u otadžbini; – učestvuje aktivno u planiranju i realizaciji projektnih zadataka, školskih priredbi i manifestacija; – izražava utiske, saznanja, sećanja i zamisli sredstvima, materijalom i tehnikom po izboru.		
	MUZIČKA UMETNOST	Obavezne kompozicije za pevanje i slušanje: – Bože pravde – nacionalna himna; – Himna svetom Savi. Kompozicije za slušanje: – Narodna iz jugoistočne Srbije Čoček; – Narodna sa Kosova, Gusta mi magla padnala; – Kir Stefan Srbin, Ninje sili; – Nikola Srbin, Heruvimska pesma; – Nepoznat autor, Serbski kinonik Aliluja;

		– Ansambl Renesans, Skomraška igra; – Kornelije Stanković, Liturgija (delovi); Srpska nacionalna pesma; – Darvorin Jenko, Moj đerdane; – Suncokret, Moj đerdane; – Josif Marinković, Liturgija (delovi); – Stevan St. Mokranjac, Šesta rukovet; Deseta rukovet; Jedanaesta rukovet; Kozar; – Stanislav Binički, Marš na Drinu; Noćas nisu sjale; – Isidor Bajić, Srpkinja; – Petar Konjović, Koštana, opera (delovi); – Miloje Milojević, Šaljivka, Melodije i ritmovi sa Balkana; – Stevan Hristić, Ohridska legenda, baletska svita (delovi) – Stevan Hristić, Grlica, balet Ohridska legenda; – Stevan Hristić, Opelo (delovi); – Josip Slavenski, Simfonija Orijenta (delovi); Rugalica, Svita za gudače; – Marko Tajčević, Sedam balkanskih igara; – Mihovil Logar, Pokondirena tikva, uvertira;
--	--	--

		– Dragutin Gostuški, Skerco in Š; – Konstantin Babić, Cvancičica, simfonijska poema; Šašava pesma; – Dejan Despić, Muzički rečnik (delovi); – Duško Gojković, Džez svita; – Dragan Toković, Lela Vranjanka; – Zoran Hristić, Adam i Eva; – Zoran Simjanović, muzička tema iz filma Grlom u jagode; – Bora Dugić, Zov za nedostižnom lepotom. Kompozicije za pevanje i igranje Narodne i starogradske: – Od kada mi frula ne zvoni; – Gde si bilo, jare moje; – Igrali se vrani konji; – Oj, javore, javore; – Povala je Jela; – Moj golube; – Rasti, rasti, moj zeleni bore; – Preleteše ptice lastavice; – Gusta mi magla padnala; – Ajde, Jano; – Otвори mi belo Lenče; – Oj, devojče, Piroćanče; – Džanum, nasred selo;
--	--	---

		– Simbil cveće; – Zapevala sojka ptica; – Šano, dušo; – Dimitrijo, sine Mitre;
		– Gde si dušo, gde si rano; – Hladan vetar poljem piri; – Osam tamburaša; – Tamo daleko; – Kreće se lađa francuska; – Ti bi htela pesmom da ti kažem; – Lepa Janja; – Bila jednom ruža jedna; – Što se bore misli moje; – Kad mi pišeš, mila mati; – Jutros mi je ruža procvetala; – Tiho, noći; – Igrale se delije; – Što se bore misli moje; – Kolo po izboru nastavnika. Umetnička i filmska muzika: – Stanislav Binički, Marš na Drinu; – Isidor Bajić, Po Gradini mesečina sija; Jesen stiže dunjo moja; – Josif Marinković, Gde si dušo, gde si rano; – Konstantin Babić, Sosa i sat; – Ljubica Marić, Slavuj i lovci;

		– Darko Kraljić, Devojko, mala, pesma iz filma Ljubav i moda; Zvižduk u osam, pesma iz istoimenog filma; – Voki Kostić, Za Beograd, pesma iz filma Ko to tamo peva; – Zoran Lesandrić, Zaboravljeni, pesma iz istoimene serije; – Momčilo Bajagić, Moji su drugovi, pesma iz filma Ni na nebu, ni na zemlji; – Bilja Krstić, Puče puška, pesma iz filma Zona Zamfirova; – Robert Pešut Manjifiko, Pukni zoro, pesma iz serije Montevideo, bog te video.
	VIZUELNA UMETNOST	Teme za likovne istraživačke i projektne aktivnosti: – Srednjovekovna Srbija; – Put manastira; – Zamkovi i utvrđenja; – Barok u Srbiji; – Umetnik i njegovo delo; – Svet muzeja; – Nezaobilazni filmovi; – Simboli; – Ovo smo mi; – Okupljanja; – Poseti Srbiju.

Ključne reči sadržaja: kultura i umetnost Srbije.

UPUTSTVO ZA DIDAKTIČKO-METODIČKO OSTVARIVANJE PROGRAMA

Upoznavanje učenika sa stvaralaštvom u oblasti kulture, iz perspektive prošlosti i sadašnjosti, doprinosi očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta i spoznaji da je srpska umetnost bogata i da predstavlja integralni deo svetske kulturne baštine. Program predmeta obuhvata oblasti Kulturna baština (multikulturalnost, svetsko kulturno nasleđe, aktuelni međunarodni kulturni događaji), Muzička umetnost (narodna tradicionalna muzika, duhovna muzika i umetnička muzika srpskih kompozitora) i Vizuelna umetnost (manifestacije i spomenici kulture, umetnički zanati, tradicija, umetnici i umetnička dela).

Ishodi su tako dati, po uzrasnim grupama, da se započinje sa fokusom na doživljaju muzičke i vizuelne umetnosti, zatim se od učenika očekuje da iskažu svoje mišljenje o značaju očuvanja identiteta kroz negovanje srpske kulturne tradicije, a završava se u sedmom i osmom razredu sa zahtevima da učenici učestvuju u razgovoru o kulturnom i umetničkom nasleđu, kao i da, između ostalog, obrazlože zašto je odabrani primer kulturne baštine Srbije uvršćen u listu svetskog kulturnog nasleđa. Posebno su vredni oni ishodi koji od učenika zahtevaju istraživačke aktivnosti, kontakt sa rođacima ili pripremu prezentacije o kulturnoj baštini zavičaja. Predmet pruža velike mogućnosti da učenici budu osnaženi da svojim drugovima u zemlji boravka prenesu informacije o bogatstvu srpske kulture, kao i da neke od njih uključe u aktivnosti kao što je to slučaj u okviru nekih tema u oblasti Vizuelna umetnost, za koje je zamišljeno da se projektno realizuju.

Kulturna baština

Oblast Kulturna baština nalazi se izdvojeno samo u starijoj uzrasnoj grupi, a u delovima programa koji su za druge dve grupe postoje sadržaji koji se, takođe, odnose na ovu oblast i predstavljaju uvod za ostvarivanje ishoda u sedmom i osmom razredu. Za učenike je važno da sagledaju srpsku kulturu kao integralni deo svetske kulturne baštine i da umeju da obrazlože zbog čega su neki manastiri, crkve, arheološka nalazišta ili srpsko kolo uvršćeni u prestižne liste materijalne ili nematerijalne kulturne baštine čovečanstva. Aktivnosti u okviru ove oblasti su prirodno povezane sa drugim predmetima i mogu se lako organizovati kroz istraživanje različitih izvora informacija. Učenici se mogu uputiti da se informišu o gostovanjima srpskih umetnika (izložbe, koncerti) u zemlji boravka i da na taj način shvate da je kultura ono što ljude najlakše spaja.

Muzička umetnost

Muzički sadržaji su odabrani u skladu s idejom da učenici najpre melodijski i ritmički osećaju jezik koji će učiti, da otkriju njegovu specifičnost i lepotu, tako da im neće biti teška i nepoznata glasovna struktura ponuđenih reči. Neke teme iz osnova kulture srpskog naroda postoje i u programu srpskog jezika. Zato obradu ovih sadržaja treba, što je moguće više, integrisati u obradu date lektire, kroz tematske izložbe, priredbe i sl.

Aktivnosti učenika su: slušanje muzike, lično muzičko izražavanje; izvođenje muzike i muzičko stvaralaštvo u meri u kojoj to uslovi i mogućnosti učenika dozvoljavaju. Korelacija između različitih predmeta može biti polazište za brojne aktivnosti u kojima učenici mogu biti učesnici kao istraživači, kreatori i izvođači. Slušanje muzike je aktivan psihički proces koji podrazumeva emocionalni doživljaj, bogat telesni doživljaj i misaonu aktivnost. Učenike treba podsticati da se muzički izražavaju i da istražuju načine koji su njima najsvostveniji. Glavni kriterijum za izbor pesama su glasovne mogućnosti učenika i primerenost pesama uzrastu učenika u odnosu na tematiku, ritam, artikulaciju melodijskih skokova i sl. U okviru ove oblasti poželjno je povezivati pokret i pevanje kroz izvođenje narodnih, muzičkih i didaktičkih igara.

Vizuelna umetnost

Oblast Vizuelna umetnost pruža velike mogućnosti za osmišljavanje različitih aktivnosti učenika i zato je program dat kroz listu predloženih tema za likovne igre, istraživačke aktivnosti i projekte. Za svaku temu dato je kratko pojašnjenje. Nastavnici mogu osmišljavati i neke druge aktivnosti u skladu sa navedenim ishodima predmeta i interesovanjima učenika.

Mlađi uzrast učenika

Sadržaj programa čini predlog liste tema koje su nazivi igara i aktivnosti. Program je jednim delom fokusiran na učenje maternjeg jezika i ćirilice kroz likovne aktivnosti. U mešovitim grupama aktivnosti za mlađi uzrast mogu da se ugrade u projektne zadatke starijih učenika.

Teme:

1. Kako se kaže

Nastavnik pokazuje slike/ilustracije predmeta, bića i pojava, učenici ih imenuju (na oba jezika).

2. Ako znaš šta znače ove reči, nacrtaj

Nastavnik deli listiće sa ispisanim pojmovima, učenik crta pojmove koje razume.

3. Na slovo, na slovo

Gledanje istoimene serije i razgovor sa učenicima. Nastavnik ili učenik bira slovo ćirilice, učenici crtaju bića, predmete i pojave koje počinju na to slovo. Crteži se rade na manjem formatu, da bi se svi zalepili na jedan karton/pano.

4. Da sam slovo...

Učenici izvlače iz šešira/kese papiriće na kojima je ispisano po jedno slovo ćirilice. Kada crtaju svoju porodicu, dom, društvo, svakodnevne aktivnosti..., sebe predstavljaju kao odabrano slovo (sa fizičkim obeležjima, njihovom odećom...).

5. Živahna slova

Nastavnik bira jedno slovo ćirilice ili učenici sami biraju jedno slovo. Odabrano slovo crtaju kao biljku, životinju, upotrebnii predmet, ukras... Odabrano slovo može da postane i glavni junak neke priče u slici.

6. Ovo sam ja

Učenici oblikuju plakat koji ih predstavlja, a koji može da sadrži crteže i fotografije njih i njihove porodice, kućnog ljubimca, fasade kuće/zgrade u kojoj žive, njihovih prijatelja i rođaka, porodični grb koji učenik sam smišlja, interesovanja i hobbije...

7. Asocijacije

Nastavnik pokazuje umetničko delo, učenici smišljaju naziv dela.

8. Likovi

Učenici ilustruju likove iz pesama i priča.

9. Mesto i radnja zbivanja

Učenici crtaju i slikaju radnju i mesto zbivanja (pesme i priče).

10. Spomenar

U posebnoj svesci učenici lepe važne uspomene iz otadžbine (informacije sa interneta, ulaznice ako su posetili neku značajnu manifestaciju ili ustanovu, fotografije, crteže...) i zapisuju slova, reči i tekst, u skladu sa svojim znanjem i onim što smatraju važnim.

11. Neverbalno izražavanje

Počinje se igrom „Ledena kraljica“ (zamrznute slike) i pantomimom (učenik treba da prikaže neku životinju, mašinu, radnju..., ostali pogađaju na srpskom jeziku), a kasnije se pripremaju skečevi (kratki individualni performansi bez govora) koji prenose drugima poruku (nastavnik nudi poruke na srpskom jeziku, usmeno ili pisano).

12. Slikam ti priču

Učenici crtaju strip (tri do pet kadrova) na osnovu poznate pesme ili priče. Za učenike koji tek uče da čitaju koristan je zadatak u kome neke reči u tekstu zamenjuju ilustracijom.

13. Ilustracije

Učenici biraju priloge za svoj časopis i ilustruju tekstove.

14. Praznični ukrasi

Ukrašavanje kuće, učionice, hrane, odeće... tradicionalnim ornamentima. Oblikovanje ukrasa za slavski kolač, pletenje pletenice i sl. može da se vežba i školskom glinom.

15. Umetnički zanat

Učenici prave nacrt za produkt jednog umetničkog zanata (na primer, za ćilim).

16. Narodna radinost

Tema je namenjena učenicima starijim od osam godina, koji mogu da realizuju jedan produkt (vez, heklanje, štrikanje, slikanje na svili i pamuku, oslikavanje tikava, izrada ukrasa od pustovane vune, tkanje na improvizovanom razboju...).

17. Naivna umetnost

Učenici se upoznaju sa odlikama naivne umetnosti (škole u Jagodini i Kovačici, slavni umetnici, tematika) i slikaju zavičaj svojih predaka, onako kako ga se sećaju ili kako ga zamišljaju. Nastavnik informiše učenike o tome gde se nalaze muzeji naivne umetnosti.

Srednji uzrast učenika

Sadržaje programa čine teme koje se realizuju kao projekti. Nastavnik zajedno sa učenicima bira teme i planira projektne zadatke. U realizaciji projekta učestvuju nastavnik, učenici i porodica. Ukoliko postoje uslovi, učenici mogu da uključe u projekat i vršnjake iz zemlje boravka. Teme koje su značajne za kulturu Srbije, a nisu realizovane u jednom razredu, mogu da se realizuju u starijim razredima.

Teme:

1. Oblici iz prirode

U Srbiji se nalazi veliki broj prirodnih kamenih mostova – prerasti (na primer, Vratna), pećina sa izuzetnim pećinskim nakitom (na primer, Rajkova pećina), neobičnih reljefa (na primer, Đavolja varoš), lonaca (na primer, Rosomački lonci), vodopada (Lisine, Ripaljka, Skakalo...), ugašenih vulkana (Ostrvica, Borački krš...), meandara (Uvac)... Moguće aktivnosti: informisanje o mestima na kojima se nalaze neobične prirodne skulpture i pejzaži, formiranje digitalne kolekcije fotografija, oblikovanje „suvenira“ od gline, crtanje i slikanje, informisanje o programima planinarskih društava u Srbiji (za napredne učenike: razmena informacija sa vodičima društava), pravljenje plana obilaska...

2. Pejzaži

Tema se bavi prirodnim lepotama Srbije i pejzažima u delima srpskih umetnika. Moguće aktivnosti: formiranje digitalne kolekcije fotografija prirode i umetničkih dela, pravljenje prezentacije o životu i delu odabranog srpskog pejzažiste... Za napredne učenike: kreiranje monografije.

3. Praistorijsko blago Srbije

Srbija je bogata arheološkim nalazištima, od kojih su najpoznatiji Lepenski vir, Vinča, Starčevo, Rudna glava... Moguće aktivnosti: istraživanje podataka, izdvajanje zanimljivosti i atraktivnih fotografija, oblikovanje „suvenira“ (figure, crteži, slike, strip, razglednice, čestitke...), planiranje rute obilaska.

4. Tajne Đerdapa

Đerdapska klisura, odnosno Nacionalni park Đerdap je bogat prirodnim lepotama, biljnim i životinjskim svetom, arheološkim nalazištima, zanimljivom istorijom i legendama, narodnom tradicijom, muzejima, delima savremenih umetnika... Istraživačke aktivnosti mogu da se realizuju u svakom razredu, jer materijala za istraživanje ima mnogo, kao i mogućnosti za stvaralačke aktivnosti.

5. Antička baština

Učenici istražuju informacije o rimskim lokalitetima u Srbiji (Medijana, Viminacijum, Feliks Romulijana, Caričin grad...) i prikupljaju fotografije za oblikovanje turističke brošure.

6. Stare srpske kuće

Tema se bavi specifičnim izgledom starih srpskih kuća (vojvođanska, moravska, šumadijska, planinska...), ali i izgledom kuća nacionalnih manjina u Srbiji. Moguće aktivnosti: formiranje digitalne kolekcije fotografija i crteža, oblikovanje prezentacije, izrada maketa, izrada idejnih rešenja za savremene kuće sa tradicionalnim elementima, organizovanje tematske izložbe...

7. Narodne nošnje naših krajeva

Moguće aktivnosti: formiranje kolekcije fotografija i crteža, oblikovanje prezentacije, izrada elemenata narodne nošnje, kreiranje savremenih odevnih predmeta sa elementima narodne nošnje, organizovanje prodajne izložbe...

8. Umetnički zanati

Umetnički zanati su grnčarski, kujundžijsko-filigranski, drvorezbarski, ćilimarski, juvelirski... Moguće aktivnosti: istraživanje produkata umetničkih zanata, formiranje digitalne kolekcije fotografija, izrada nacrtu za produkte umetničkih zanata, saradnja sa srpskim školama za umetničke zanate, promocija produkata umetničkih zanata u zemlji boravka...

9. Susreti

U Srbiji se organizuju brojni susreti. Na primer, na manifestaciji Susreti sela, meštani više sela takmiče se u izvođenju folklornih igara, narodnih običaja, pastirskih igara... Zatim, na Letnjim danima kulture organizuju se dešavanja kao što su festival ambijentalne i etno muzike, književne večeri, izložbe, folklorne priredbe... Dani srpske kulture organizuju se i u zemljama boravka. Cilj istraživanja je da se kulturne manifestacije prouče i uporede, da učenici osmisle i predlože radionice i izložbe za manifestacije u zemlji boravka, naročito radionice i aktivnosti za vršnjake.

10. U početku beše reč

Gledanje istoimenog filma, prikupljanje informacija o Miroslavljevom jevanđelju, vežbanje kaligrafije.

11. Srpski ilustratori

Tema se bavi ilustracijama dečjih knjiga i udžbenika čiji su autori srpski ilustratori. Moguće aktivnosti: formiranje digitalne kolekcije ilustracija, oblikovanje virtuelne izložbe, komunikacija sa autorima, planiranje i realizacija radionica...

12. Anđeo iz svemira

Prvi satelitski prenos video signala između Evrope i Amerike prenosio je sliku Belog anđela, remek-dela fresko-slikarstva. Ista slika je poslata i u svemir da bi se predstavili drugim bićima, ako postoje. Tema se bavi lepotom i značajem freske, kao i istraživanjem fresaka u srpskim srednjovekovnim manastirima.

13. Portret umetnika

Tema se bavi portretima i autoportretima poznatih srpskih umetnika, kao i značajnim podacima iz njihovih biografija. Moguće aktivnosti: formiranje digitalne kolekcije portreta, dizajniranje kataloga, kalendara, majica, čestitki...

Stariji uzrast učenika

Shodno uzrastu za ovu grupu predložene su teme koje zahtevaju složenije istraživačke i projektne aktivnosti.

Teme:

1. Srednjovekovna Srbija

Istraživanje svakodnevnog života u srednjovekovnoj Srbiji, običaja, odeće i frizura, arhitekture, slikarstva, istorije, zanimljivosti... Tematski dan – srednjovekovna žurka na dvoru, turniri, pijaca, ulične predstave i putujući svirači... Pravljenje kostima, pravljenje kulisa od kartona, izbor muzike, planiranje programa i radionica, pravljenje suvenira, spremanje hrane...

2. Put manastira

Planiranje do četiri rute (Ovčarsko-kablarska klisura; Fruška gora; manastiri jedne eparhije; izbor slavni manastira iz različitih eparhija; izbor manje poznatih manastira). Prilikom planiranja rute učenici prikupljaju podatke o istoriji, arhitekturi i slikarstvu manastira koje su odabrali. Plan rute treba da sadrži i digitalnu prezentaciju ili štampanu brošuru, koju oblikuju učenici.

3. Zamkovi i utvrđenja

Aktivnosti kao i kod pripremanja ostalih prezentacija, brošura, ruta... Izbor: Golubac, Kalemegdan, Gardoš, Manasija, Smederevska tvrđava, Petrovaradin, Soko-grad, Bačka tvrđava, Gradac, Vršačka kula, Koznik, Jerinin grad na Ibru, Fetislam, Koznik, Pirotski grad...

4. Barok u Srbiji

Opšte odlike baroka u Evropi – istorijske prilike, arhitektura, dvor, slikarstvo...
Specifičnosti baroka u Srbiji i istaknuti predstavnici – izbor dela, pravljenje prezentacije.

5. Srpski umetnici i njihova dela

Učenici sami istražuju srpske umetnike, biraju jednog i prave prezentaciju. Zahtev za učenike je da odaberu samo ključne informacije i značajna dela i da usklade tekst i sliku tako da prezentacija zainteresuje publiku. Prezentacija ne mora da bude na srpskom jeziku.

6. Svet muzeja

Prikupljanje podataka o muzejima u Srbiji i delima/eksponatima koji su u njima izloženi, pravljenje prezentacije ili brošure, koju mogu da predstavljaju vršnjacima iz zemlje boravka.

7. Nezaobilazni filmovi

Gledanje filmova. Izbor: Agi i Ema, Šešir profesora Koste Vujića, Zona Zamfirova, Ivkova slava, Ko to tamo peva, Maratonci trče počasni krug, Balkanski špijun, Tito i ja, Crna mačka beli mačor... Srpski filmovi kandidovani za nagradu Oskar: Podzemlje, Profesionalac, Montevideo, bog te video... Razgovor o filmu, oblikovanje plakata za odabrani film. Ista aktivnost može da se odnosi na gledanje televizijskih serija i snimaka pozorišnih predstava.

8. Simboli

Svaki grad ili mesto ima neku znamenitost (simbol grada ili mesta) – umetnički spomenik, spomenik prirode, arhitektonsko delo... Učenici istražuju znamenitosti većih gradova i mesta u Srbiji i prave prezentaciju/brošuru.

9. Ovo smo mi

Cilj teme je da učenici istraže radove savremenih srpskih umetnika (uključujući grafite, instalacije, scensku šminku...), dešavanja u kulturi, kulturni život mladih u otadžbini, inovativne ideje umetnika i naučnika... i da to prikažu prezentacijom ili videom.

10. Okupljanja

Najbolje prilike za posetu Srbije su manifestacije kulture, od kojih su neke međunarodnog karaktera. Učenici treba da istraže na internetu manifestacije koje ih zanimaju i da naprave kalendar održavanja. Izbor: FEST, BEMUS, BITEF, BELEF, EXIT, Zaječarska gitarijada, Sabor trubača u Guči, Nišvil, Noć muzeja, Ethno Fusion Fest, Dance Fest u Novom Sadu, Kondenz festival...

11. Poseti Srbiju

Ovaj projektni zadatak sumira sve što su učenici naučili o Srbiji. Cilj projekta je da učenici oblikuju reklamni spot koji sadrži najznačajnije i najzanimljivije

informacije, destinacije, događaje, spomenike kulture... u Srbiji, a koji bi njihove vršnjake motivisao da posete Srbiju.

SLOBODNE AKTIVNOSTI

MLAĐI UZRAST UČENIKA (prvi, drugi i treći razred)

Podsticanje, razvijanje i unapređivanje samostalnog jezičkog/književnog stvaralaštva.

Prisustvovanje gostovanjima uglednih književnika i umetnika.

Upoznavanje sa sećanjima starijih članova porodice učenika o:

- igrama koje su igrali kad su bili mali;
- pesmama koje su se pevale u to vreme;
- pričama koje su im njihove bake pričale;
- običajima u kojima su učestvovali (slava, povorke, badnjak, Božić, Đurđevdan...).

Pravljenje albuma o temi Moj zavičaj. Prikupljanje reprodukcija umetničkih dela i organizovanje izložbi.

Pripremanje programa za obeležavanje značajnijih datuma, organizovanje svetosavskih školskih svečanosti, posela, kvizova znanja, sportskih druženja...

SREDNJI UZRAST UČENIKA (četvrti, peti i šesti razred)

Smotre đачkog stvaralaštva i takmičenja za najbolja učenička ostvarenja.

Prisustvovanje gostovanjima uglednih književnika, umetnika i sportista.

Crtanje plana zavičajnog mesta. Gledanje dokumentarnih filmova koji prikazuju neke od naših krajeva i čitanje tekstova iz geografskih čitanki i drugih izvora.

Sakupljanje starina, čitanje tekstova o prošlosti srpskog naroda.

Upoznavanje tradicionalnih zanata u zavičaju predaka (vodeničar, kovač, tkač, jorgandžija, opančar...).

Narodne nošnje i igre (učešće u folklornim grupama).

Vokalno i instrumentalno stvaralaštvo. Upoznavanje narodnih muzičkih instrumenata (gusle, frula, gajde, svirala od slame, pištaljka od vrbove grane, tikva...).

STARIJI UZRAST UČENIKA (sedmi i osmi razred)

Smotre đачkog stvaralaštva i takmičenja za najbolja učenička ostvarenja.

Prisustvovanje gostovanjima uglednih srpskih književnika, umetnika i sportista.

Upoznavanje sa izuzetnim rezultatima srpskog sporta.

Gledanje igranih i dokumentarnih filmova s temom iz nacionalne istorije.

Crtanje planova i karata zavičajnih mesta i predela. Sastavljanje zidnih novina i panoa o temama iz zavičaja predaka. Čitanje tekstova iz geografskih i istorijskih čitanki i drugih izvora. Pripremanje zajedničkih zbirki etnografskih i petrografske materijala iz naših krajeva. Učešće u folklornim grupama i priredbama u narodnim nošnjama pojedinih krajeva. Upoznavanje sa organizacijom školskih sportskih takmičenja u Srbiji.

Obilazak (za vreme posete otadžbini) kulturno-istorijskih spomenika, ustanova kulture i ostalih znamenitosti navedenih u Programu, kao i onih koji nisu pomenuti (npr. Lepenski vir, Vinča, Sirmijum, Viminacium – vojni logor, Gamzigrad – carska palata, Beogradska tvrđava, Niška tvrđava, Petrovaradinska tvrđava, Orašac, Takovo, Oplenac, Sremski Karlovci, Narodni muzej u Beogradu, Vojni muzej u Beogradu, Muzej Srpske pravoslavne crkve u Beogradu, Muzej grada Beograda, Etnografski muzej u Beogradu, Muzej Vuka i Dositeja u Beogradu, Muzej jugoslovenske kinoteke u Beogradu, Muzej Nikole Tesle u Beogradu, Muzej Prvog srpskog ustanka – Konak kneza Miloša u Beogradu, Galerija Matice srpske u Novom Sadu, Narodno pozorište u Beogradu, Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu, Saborna crkva u Beogradu, hram Svetog Save na Vračaru...).